אמרי שמואל

פרשת שלח לך

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד **"בית מאיר"**
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
אשדוד תשפ"א

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

דוברת זו מוקדשת

לברכתם לבריאותם ולהצלחתם של

אלי ואורלי חזות הי"ו

יעקב ועליזה חזוט הי"ו

וכל ילדיהם ונכדיהם הי"ו

שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבם לטובה ולברכה!

ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה מזל

והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

מוקדש

לעלוי נישמת

שי ז"ל

בן **עליזה ויעקב חזוט** הי"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

חטא המרגלים – דיבור לשון הרע על אר"י

התורה הקדושה מדברת על אחת העבירות החמורות ביותר שנכשלו בני ישראל בזמן שהיו במדבר, על חטא המרגלים, שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, ודיברו דברי כפירה בבורא עולם, שאמרו (במדבר יג לא) **"כי חזק הוא ממנו"**, ופירש רש"י שאמרו שכביכול יושבי ארץ ישראל יותר חזקים מבורא עולם. והצליחו המרגלים, לגרור אחריהם את כל עם ישראל, כמו שכתוב (במדבר יד א) **"ויבכו העם בלילה ההוא"**, עד שבסופו של דבר, דיברו נגד הקב"ה, ואמרו (דברים א כז) "בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים" כדי להמית אותנו במדבר.

למה נסמכה פרשת מרים הנביאה לחטא המרגלים

ונשאלת השאלה למה נסמכה פרשת מרים שזה מה שמרים הצטרעה בגלל שדיברה לשון הרע על משה רבינו, והקב"ה העניש אותה בנגע צרעת כמו שהובא בסוף הפרשה הקודמת. לפרשת המרגלים, שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, וצריך להבין מה השייכות בין אחד לשני?

אלא מבאר רש"י (רש"י במדבר יג א) בשם המדרש (במ"ר טז ו) **'לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר', ופירושו של דבר** שראה הקב"ה שעתידים המרגלים לדבר לשון הרע על ארץ ישראל, אמר הקב"ה שלא יאמרו המרגלים לא היינו יודעים שלשון הרע זה דבר כה חמור, לכן מה עשה הקב"ה? סמך את פרשת מרים שנענשה בצרעת לחטא המרגלים, כדי שידעו כולם את העונש החמור של מי שמדבר לשון הרע, והיה להם ללמוד מוסר, וכמו שהרחיב **הרמב"ם (סוף הלכות טומאת צרעת) לבאר את ציווי התורה, זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים וגו', וכתב הרמב"ם וז"ל 'התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדברה באחיה, שהייתה גדולה ממנו בשנים וגדלתו על ברכיה, וסיכנה בעצמה להצילו, והיא לא דברה בגנותו, אלא טעתה שהשוותה אותו לשאר הנביאים, והוא לא הקפיד על הדברים הללו, שנאמר (במדבר יב ג) "והאיש**

משה עניו מאוד", ואעפ"כ מיד נענשה בצרעת, ק"ו לרשעים וכו'. עכ"ל.

רואים עד כמה קל וקטן הוא אותו חטא של מרים ומששה טעמים.

א. היא דיברה באחיה ולכן מסתבר שלא התכוונה לגנותו.

ב. היתה גדולה ממנו בשנים.

ג. היא בעצמה גידלה אותו על ברכיה.

ד. היא סיכנה עצמה בשבילו, ואפילו הכי הזכות הזו לא עזרה לה בכדי להינצל כשדיברה עליו לשון הרע.

ה. היא לא דיברה לשון הרע **רק טעתה שהשוותה אותו לשאר הנביאים.**

ו. משה רבינו כלל לא הקפיד על הדברים הללו, שנאמר (במדבר יב ג) "והאיש משה עניו מאוד".

ואף על פי כן מיד נענשה בצרעת. ק"ו לרשעים שמתכוונים לדבר רעה, ולא עוד אלא שהם פוגעים באדם והוא מקפיד עליהם והוא בצער בגללם, לא כל שכן שיענשו בגללו.

וקל וחומר שאסור לדבר לשון הרע על ארץ ישראל, ועל בורא עולם. ורשעים הללו ראו, ולא לקחו מוסר מכל הששה טעמים הללו. ומכיון שראו ולא למדו מוסר, ובכל זאת לא נזהרו, לכן נענשו בעונש קשה ביותר שהקב"ה הביא על המרגלים מגיפה ומתו.

מי שלא מתבונן נקרא רשע

נשאלת השאלה למה אמרו ורשעים הללו ראו לא לקחו מוסר, הרי הפסוק מדבר עוד לפני שהם הוציאו את דיבת הארץ ועדיין כשרים היו?

אלא מבארים שמי נקרא רשע?

מי שלא מתבונן, כשקורה לידו איזה דבר גדול, והיה צריך ללמוד ממנו ולקחת מוסר. נקרא רשע, ולכן המרגלים למרות שהם היו ראשי בני ישראל והם היו הנשיאים, מ"מ כיון שראו ושמעו מה שהקב"ה עשה למרים בגלל שדיברה לשון הרע, ובכל זאת הם נשארו עם לב אטום, והמשיכו הלאה ולא התבוננו ונשארו רחוק מהקב"ה, כי אם הקב"ה שולח לאדם יסורים, זה כדי לעורר אותו שיתבונן למה באו עליו היסורים, ויעשה חשבון נפש ויחזור בתשובה. ואם לא מתבונן הרי זה אכזרי שאין חס על עצמו, ולכן הם נקראו רשעים, כי כבר משעה שראו ולא לקחו מוסר, עוד לפני שחטאו ודיברו לשון הרע כבר אז הם נקראים ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

למה לא אמר רש"י ששמעו ולא לקחו מוסר?

ולכאורה למה רש"י אומר שראו ולא למדו מוסר, ולא אומר רש"י ששמעו מה קרה למרים ולא לקחו מוסר, וכמו שאמרו (זבחים קטז א) לגבי יתרו מה שמועה שמע ובא?

אלא אומר ר' אברהם יהושע השיל מקרקא זצ"ל בספרו חנוכת התורה (פרשת שלח לך), בהקדים דברי הגמרא במסכת ברכות (ה.:) שיש שני סוגי יסורים. יש יסורים שבאים על האדם בגלל העוונות שלו. ויש יסורים של אהבה, שהקב"ה מביא על האדם יסורים כדי לזכך את נשמתו כדי שיהיה שכרו כפול בעולם הבא, וכן הקב"ה מביא יסורים של אהבה על הצדיק כדי לכפר על כלל ישראל.

יסורים שבפרהסיא יסורים של פירעון על העבירות

ואיך ידע האדם אם היסורים שבאו עליו הם יסורים של אהבה, או שהם יסורים בגלל העבירות שנכשל בהם?

אלא מבארת הגמרא בברכות (שם) את החילוק, שיסורים של אהבה הם באים בצינעא, ויסורים שאינם של אהבה אלא בגלל עבירות באים בפרהסיא. לצדיק באים יסורים אבל הם בצינעא, אבל אם באים יסורים בפרהסיא זה לא יסורים של אהבה.

ולכן אם לא היה רואים את הצרעת של מרים, היה אפשר לומר שהיסורים של מרים הם יסורים של אהבה, ולא כעונש על שדיברה לשון הרע. ואם כן המרגלים לא יכלו ללמוד מזה מוסר כי היא לא נענשה על הלשון הרע, אלא אלו יסורים של אהבה. אבל ממה שכולם ראו שהצטרעה, מוכח שזה יסורים שבאו בגלל העבירה של לשון הרע. ולכן רש"י מדגיש ואומר שראו ולא לקחו מוסר, שרק מכיון שראו את היסורים שכל גופה היה בנגע הצרעת, שזה יסורים בפרהסיא, מוכח שסיבת היסורים הם בגלל שדיברה לשון הרע על משה רבינו, ולכן היה להם ללמוד מזה ולקחת מוסר.

חטא המרגלים היה בשנה השנייה לצאת בני ישראל מארץ מצרים

המדרש (במ"ר טז ז-ח) אומר, שבשנה השנייה לצאת בני ישראל מארץ

מצרים, בני ישראל היו קרובים מאוד לארץ ישראל, והיו אמורים, בתוך שלושה ימים, להיכנס לארץ ישראל.

שלח לך לדעתך, אני איני מצווה אותך, אלא אתה אם תרצה תשלח

ואומר המדרש שפתאום, באו בני ישראל למשה רבינו, וביקשו לשלוח מרגלים לארץ ישראל, ומשה רבינו שאל את הקב"ה? ואמר לו הקב"ה למשה רבינו, אני אמרתי להם שארץ ישראל טובה, ואני הבטחתי להם את ארץ ישראל, והם רוצים לשלוח מרגלים?

אלא סימן שהם לא מאמינים בי, אמר לו הקב"ה שלח לך לדעתך, אם תרצה לשלוח תשלח, ומכיון שהם לא מאמינים בי, חייהם שאני נותן להם מקום לטעות, ויענשו.

והתורה הקדושה, מספרת לנו, שמשה רבינו בחר, שתים עשרה אנשים, נשיא, של כל שבט, וכל השתים עשרה אנשים, היו באותה שעה צדיקים, כמ"ש (במדבר יג ג) **"כולם אנשים ראשי בני ישראל המה"** (רש"י שם יד ד). שכולם היו האנשים הכי מובחרים שבעם ישראל.

שלח לך אנשים ס"ת חכם

ורמז לזה אומר רבי יעקב בעל הטורים (במדבר יג ב) שלח לך אנשים ס"ת חכם, לרמז שבחר אנשים חכמים.

המרגלים חזרו אחרי ארבעים יום בליל תשעה באב

ואומרת הגמרא (סנהדרין קב א) שיצאו המרגלים בכ"ט בסיון וחזרו אחרי ארבעים יום בליל תשעה באב. וכשחזרו המרגלים, אמרו לעם ישראל, לא נצליח להיכנס לארץ ישראל, (במדבר יג לא) **"כי חזק הוא ממנו"**, הם יותר חזקים מבורא עולם, ואמרו (שם שם לב) **"ארץ אוכלת יושביה היא"**, כל מקום שעברנו, ראינו שקוברים מתים (רש"י שם).

המרגלים הביאו מארץ ישראל אשכול ענבים תאנה אחת, ורימון אחד

והמרגלים, הביאו מפירות ארץ ישראל, והביאו אשכול ענבים, ותאנה אחת, ורימון אחד, והפירות של ארץ ישראל היו גדולים מאוד. ואומרת הגמרא (סוטה לד.) ששמונה אנשים הרימו

אשכול אחד של ענבים, ואחד הרים רימון, ואחד הרים תאנה, ויהושע בן נון, וכלב בן יפונה, לא הביאו מפירות הארץ, ואמרו המרגלים, כשם שהפירות גדולים ומשונים, כך יושבי ארץ ישראל משונים.

מהאשכול ענבים שהביאו המרגלים הכינו יין למשך ארבעים שנה

שלמה המלך אומר בשיר השירים (א יד) **"אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי"**, ואומר המדרש מאותו אשכול ענבים שהביאו המרגלים מרוב שהיה כל כך גדול, עשו ממנו יין, ונסכו מאותו יין על גבי המזבח, במשך ארבעים שנה.

שמהואי ועזאל

ואמרו המרגלים, **"ושם ראינו את הנפילים בני הענקים"** מי היו הנפילים? פירש רש"י, בניו של שמחזאי ועזאל (יומא סז:).

ומי היו שמחזאי ועזאל? כתוב במדרש (ילקוט שמעוני בראשית רמז מד), שלפני שהקב"ה ברא את האדם הראשון, התייעץ הקב"ה עם המלאכים, ושאל אותם האם כדאי לברוא את האדם? והמלאכים אמרו להקב"ה רבונו של עולם אל תברא את האדם, כי עתיד הוא לחטוא ולהכעיס אותך, והקב"ה לא שמע למלאכים, וברא את האדם.

ואחרי שאדם הראשון אכל מעץ הדעת, באו שני מלאכים שמחזאי ועזאל, ואמרו להקב"ה, הרי אמרנו לך לא לברוא את האדם כי עתיד הוא לחטוא ולא שמעת לנו, והנה בסוף הוא חטא, אמר להם הקב"ה לשמחזאי ועזאל, בואו תרדו לארץ, ואני יכניס בכם יצר הרע כמו שיש לבני אדם, ואתם תכשלו הרבה יותר מבני האדם, וירדו שמחזאי ועזאל לעולם הזה, ונכשלו עם בנות האדם, והבנים שנולדו מהם, היו בני הענקים והנפילים, ולמה נקרא שמם נפילים שנפלו מן השמים.

המרגלים הצליחו לשכנע, את כל עם ישראל, שלא יצליחו להיכנס לארץ ישראל

והצליחו המרגלים לשכנע את כל עם ישראל שלא יצליחו להיכנס לארץ ישראל, (במדבר יד א) **"ויבכו**

פרשת שלח לך

כל העם בלילה ההוא" עד שהגיעו לכפירה בבורא עולם ואמרו (דברים א כז) **"בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים"** כדי להמית אותנו במדבר.

והדבר הזה היה קשה ביותר לפני הקב"ה, עד שחשב הקב"ה לאבד את כל עם ישראל מן העולם, ואמר הקב"ה למשה (במדבר יד יב) **"אכנו בדבר ואעשך לגוי גדול ועצום ממנו".**

המקום היחיד במשה רבינו לא ביקש מהקב"ה שימחל לבני ישראל בחטא המרגלים

ואנחנו רואים בתורה, שבכל מקום שהקב"ה כעס על בני ישראל, מיד משה רבינו עמד בתפילה לפני הקב"ה, שיבטל את הגזירה מבני ישראל, ואפילו בשעה שעבדו בני ישראל עבודה זרה לעגל מזהב בחטא העגל, משה רבינו נעמד בתפילה והתחנן להקב"ה שימחל ויסלח לבני ישראל, עד שאמר משה אם אתה לא מוחל לבני ישראל על חטא העגל אז תמחוק אותי מתוך ספר התורה כמו שכתוב (שמות לב לב) "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת".

אבל המקום היחיד בתורה שמשה רבינו לא עומד ומתפלל ולא מבקש מהקב"ה שימחל לבני ישראל, זה כאן בחטא המרגלים, ולמה?

אלא כי משה ראה שבני ישראל לא מתחרטים על מה שאמרו ולא עשו תשובה, ולא עוד אלא שעלו אח"כ ונלחמו בכנעני, ולא שמעו למה שמשה רבינו אמר להם שלא ילחמו עם הכנעני כי אין ה' עימם.

המצרים יאמרו שבורא עולם לא היה בכוחו להכניס את בני ישראל לארץ ישראל ולכן שחט אותם במדבר

ומשה רבינו רק ביקש מהקב"ה דבר אחד, אמר משה להקב"ה רבונו של עולם אם תהרוג את בני ישראל, מה יאמרו מצרים? שבורא עולם לא היה בכוחו להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, לכן שחט אותם במדבר.

ולכן אמר משה רבינו להקב"ה, רבונו של עולם, גם אתה רוצה לאבד את עם ישראל, אל תאבד אותם בבת אחת, אלא מעט מעט, וקיבל הקב"ה דבריו של משה רבינו, וגזר הקב"ה שכל דור המדבר, לא יזכו להיכנס לארץ ישראל אלא ימותו במדבר ורק הבנים שלהם

יזכו להיכנס לארץ ישראל. (במדבר רבה טז כב).

כל זמן שאני לא רואה את המתנה אין אני מאמין

אומר המדרש משל למה הדבר דומה, לאבא שאמר לבנו שקנה לו מתנה גדולה מאוד, אמר הבן לאבא אני רוצה לראות את המתנה, וכל זמן שאני לא רואה את המתנה אין אני מאמין. אמר לו האבא אם אין אתה מאמין לי שקניתי לך מתנה, חייך שאין אני נותן לך את המתנה אלא רק לבן שלך. אבל אמר האבא אם אני לא יראה לו את המתנה, אז הבן יחשוב שהוא צדק שלא קניתי לו מתנה, לכן אני יראה לו את המתנה, ואני יגיד לו אתה רואה את המתנה הזאת, אבל בגלל שלא האמנת בי אתה לא תקבל את המתנה אלא רק הבן שלך.

הנמשל, כך אמר הקב"ה לבני ישראל אני הבטחתי לכם את ארץ ישראל ואמרתי לכם שהיא טובה, ואתם לא מאמינים לי, חייכם שאתם לא תזכו להיכנס לא"י, אלא רק הבנים שלכם בדור הבא יזכו, וכדי שלא תחשבו שהיא רעה, אני יראה לכם את א"י על ידי שהמרגלים באו לא"י, וראו כמה הפירות של א"י גדולים ומתוקים, ובכל זאת לא תזכו להיכנס לא"י כי לא האמנתם בהקב"ה.

יום לשנה וכנגד ארבעים יום, התעכבו ארבעים שנה במדבר

ואמר הקב"ה (הובא ברש"י יג כה), יום לשנה כנגד ארבעים יום שהלכו לרגל את ארץ ישראל, התעכבו במדבר ארבעים שנה, והקב"ה העניש רק את מי שהיה מעל גיל עשרים שנה, כי בית הדין שבשמים, לא מעניש מי שפחות מגיל עשרה שנה, ומעל גיל עשרים היו שש מאות אלף, וכל שנה היו מתים חמש עשרה אלף, ואחרי ארבעים שנה מתו כל השש מאות אלף, ורק אז נכנסו בני ישראל לארץ ישראל.

בכל שנה בתשעה באב היו מתים חמש עשרה אלף

והמדרש (איכ"ר פתיחתא לג הובא בתוספות ב"ב עד ד"ה פסקי) אומר, שבכל שנה בליל תשעה באב היו כל עם ישראל חופרים קברים והיו נכנסים לקבר בליל תשעה באב, ובבוקר מי

שהיה מת היו מכסים את קיברו, ומי שהיה חי היה קם. וכל שנה היו מתים חמש עשרה אלף מבני ישראל, ובשנה הארבעים חפרו קברים בליל תשעה באב, ונכנסו לקברים ובבוקר אף אחד לא מת, ואמרו אולי טעו בתאריך, ונכנסו גם למחרת לקברים, ושוב אף אחד לא מת, ושוב למחרת נכנסו לקברים ואף אחד לא מת, עד שהגיע ט"ו לחודש אב, וכשראו את הירח מלא, אמרו עכשיו וודאי שלא טעינו בתאריך, ואם אף אחד לא מת, סימן שהתבטלה הגזירה. ולכן אמרו חכמים (תענית ל ב), **"לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב"** שבו הפסיקו למות מתי מדבר.

יהושע בן נון וכלב בן יפונה לא דיברו לשון הרע על ארץ ישראל

ואומרת לנו התורה שמתוך שתים עשרה המרגלים, היו שני צדיקים שלא דיברו לשון הרע על ארץ ישראל. והם יהושע בן נון וכלב בן יפונה.

משה לקח את האות יו"ד של שרי ושם אותה בראש

השם של הושע בן נון

ואומרת לנו התורה (במדבר יג טז) **"ויקרא משה להושע בן נון יהושע"**, ודרשו חז"ל (**במ"ר טז ט**), יה יושיעך מעצת המרגלים. שמשה רבינו עשה לו שינוי השם בכדי שיזכה להינצל מעצת המרגלים.

ואנחנו רואים בתורה שלשרה אמנו, בהתחלה קראו לה שרי, והקב"ה אמר לאברהם אל תקרא יותר שמה שרי, אלא שרה.

ואומר המדרש (**במ"ר יח כא**) **שבאותה שעה** עלתה האות יו"ד לפני הקב"ה, והיתה מקטרגת רבונו של עולם, הייתי בשם של צדקת, למה הוצאת אותי? מהשם של שרי הצדקת? לכן, מה עשה משה רבינו? לקח את האות יו"ד של שרי, והכניס בתחילת השם של הושע בן נון, וקרא שמו יהושע בן נון, אמר הקב"ה לאות יו"ד עד עכשיו היית בסוף השם של הצדקת שרי, עכשיו את בתחילת השם של צדיק יהושע בן נון.

גאוה בגמטריא חמש עשרה ושם י"ה בגמטריא חמש

עשרה

ואומר רבינו האר"י הקדוש אחד משמותיו של הקב"ה זה השם י"ה, ואדם שרוצה להינצל ממידת הגאווה שיחשוב במחשבתו על השם י"ה, כי גאווה בגמטריא 15, וי"ה גם כן בגמטריא 15.

האות יו"ד רומזת למידת הענווה כי היא האות הקטנה ביותר

ולכן משה רבינו התפלל על יהושע בן נון, שלא יכשל במידת הגאווה, כמו כל המרגלים, ולכן הכניס משה את האות יו"ד בשם של הושע, כי האות יו"ד רומזת לענווה, כי האות יו"ד היא האות הקטנה ביותר.

הלך כלב בן יפונה להתפלל במערת המכפלה שינצל מהעצה הרעה של המרגלים

ואומרת לנו התורה (במדבר יג כב), **"ויעלו בנגב ויבוא עד חברון"**, וצריך להבין שבתחילת הפסוק כתוב לשון רבים ויעלו בנגב, ואחר כך התורה שינתה וכתבה בלשון יחיד ויבוא עד חברון, ולמה?

אלא אומר רש"י שכל המרגלים עלו לארץ ישראל, אבל לחברון הלך רק אחד, וזה היה כלב בן יפונה. והוא הלך לחברון למערת המכפלה, להתפלל על קברי אבות שינצל מהעצה הרעה של המרגלים.

למה משה התפלל רק על יהושע בן נון ולא התפלל על כל המרגלים?

ושואל הקהלת יצחק בשם המגיד מדובנא, לכאורה צריך להבין מדוע משה רבינו התפלל רק על יהושע בן נון שינצל מהעצה הרעה של המרגלים, ולמה משה רבינו לא יתפלל על כל המרגלים?

מי שיש לו מחשבה לא טובה לא יעזור ברכה של צדיק

אלא אומרים רבותינו ז"ל, כי מי שיש לו מחשבה לא טובה לא יעזור ברכה של צדיק, כדי שברכה של צדיק תתפוס, צריך כלי קיבול, אם יש כלי ויש חור בכלי כל מה שישימו בכלי ישפך, כי יש חור, כך כדי שברכה של צדיק תיתפס,

צריך לבוא לצדיק במחשבה טובה, אבל המרגלים מההתחלה לא הלכו במחשבה טובה, אלא במחשבה רעה, ולא היה מועיל ברכה של צדיק, ולא היה מועיל תפילתו של משה רבינו, ולכן משה רבינו לא התפלל עליהם.

למה משה רבינו לא התפלל גם על כלב בן יפונה הרי גם הוא היה צדיק והלכה במחשבה טהורה?

ולמה משה רבינו התפלל רק על יהושע בן נון ולא התפלל גם על כלב בן יפונה, הרי כלב בן יפונה הוא גם היה צדיק, והלך עם מחשבה טובה ולא רעה כמו שאר המרגלים?

מי שיש לו אישה צדקת בטוח לא ילך בעצת רשעים

אלא אומרים רבותינו ז"ל שאשתו של כלב היתה מרים הנביאה, וכאן באה התורה לגלות לנו שהיסודות של הבית היהודי, זה האישה, ואם האישה צדקת יש לה כח להפוך את כל הבית, לבית של קדושה וטהרה, ובית של ברכה, ולכן אמר משה רבינו על כלב לא צריך להתפלל שלא ילך בעצה הרעה של המרגלים, כי מי שיש לו אישה צדקת בטוח לא ילך בעצת רשעים.

המרגלים ראו ברוח הקודש שאם יכנסו לארץ ישראל הם ירדו מגדולתם

ושואלים חז"ל איך יכול להיות שצדיקים אלו שהיו ראשי בני ישראל, ירדו לשאול תחתית עד שכפרו בהקב"ה?

ועוד שואלים איך יכול להיות שעם ישראל יכפרו בקב"ה אחרי שראו את כל המכות שעשה הקב"ה לפרעה ולכל מצרים, וזכו לראות גילוי שכינה בים סוף עד שהיו מראים באצבע ואומרים (שמות טו ב) "זה קלי ואנוהו", "וראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים" (ילקוט שמעוני בשלח רמז רמד), ואשר עמדו במעמד הנשגב והנורא מעמד הר סיני במתן תורה ששמעו את קולו של בורא עולם מדבר מתוך האש (שמות כ ב), "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולפתע עזבו ושכחו מכל הניסים והלכו וכפרו בקב"ה?

כדי שלא ירדו מנשיאותם

אלא אומר רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש (זהר ח"ג קנ"ח א והובא ברמח"ל בספרו מסילת ישרים פרק יא) וז"ל 'וישלח אותם משה וגו', כולם אנשים, כולהו זכאין הוו ורישי דישראל הוו, אבל אינון דברו לגרמייהו עיטא בישא, אמאי נטלו עיטא דא? אלא אמרו אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנן מלמהוי רישין, וימני משה רישין אחרנין. דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין, אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלן מלייהו'. ומבואר בזוהר הקדוש שהמרגלים כולם היו זכאים וצדיקים ולא סתם צדיקים אלא ראשי בני ישראל, ומ"מ הם דיברו לשון הרע על הארץ. ומה הסיבה שהם דיברו. כי הם הבינו שכשיכנסו לארץ ישראל, לא ימשיכו להיות נשיאים, ומחמת זה היתה להם נגיעה שלא להיכנס לארץ ישראל, והנה קל להבין שנגיעה גורמת לאדם שיעשה מעשה שאינו כל כך טוב, אך כאן הנגיעה גרמה שימנעו מכל כלל ישראל להיכנס לארץ ישראל הכל היה כדי שלא ירדו מנשיאותם.

וכך אומרת לנו התורה (שמות כג ח) "כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים" שעל ידי שנעשה נגוע בדבר כבר האמת נעלמת, הרצון להישאר נשיא משפיע לעשות מעשה הגורם לחמש מיליון איש לסבול ולהישאר במדבר ארבעים שנה, ואיך זה יכול להיות שיגיעו למדרגה כזאת?

אלא שעל ידי "הנגיעה" האדם הוא כעיוור ואין אין מי לדבר, כשם שאי אפשר להראות ולהסביר לעיוור על מעלת השמש, כיון שאינו רואה כלום. כך מכח הנגיעה לא רואים את הסבל, ההליכה במדבר, ואת מעלת ארץ ישראל ואת כלל ישראל, משום שאדם קרוב אצל עצמו ורואה רק את טובת עצמו. וכן המרגלים ראו רק את הנשיאות שלהם, וזה הוביל אותם למנוע את בני ישראל להיכנס לארץ ישראל.

אדם שיש לו אינטרס הוא כבר לא יצליח לראות את האמת

ואומר רבינו החפץ חיים שאדם יש לו אינטרס בדבר, אז הוא נגוע בדבר, ואדם שנגוע בדבר הוא לא רואה את האמת, והרי הוא כעיוור ממש שלא רואה את מעלת השמש, וכמה שתנסה להסביר

לעיוור על מעלת השמש, הוא לא יבין כי הוא לא רואה, כך מי שנוגע בדבר לא יכול לראות את האמת. והמרגלים היו נגועים בשליחות הזאת כי פחדו לרדת מגדולתם, ולכן הם חיפשו את כל החסרונות של ארץ ישראל, וגם את המעלות הם הפכו לחסרונות כי הם חיפשו לראות רק את הרע ואת החיסרון.

וזה מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (ד כא), הקינאה התאווה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם, כי בגלל הכבוד שרדפו הנשיאים אחריו הם הגיעו לכפירה בהקב"ה ויצאו מן העולם.

יפתח הגלעדי היה נגוע במידת הגאוה ולכן נעשה כמו עיוור שלא רואה כלום

הנביא מספר על יפתח הגלעדי שהיה גיבור חיל ומינו אותו להיות ראש וקצין על בני ישראל, והוא יצא למלחמה ונדר נדר אם ינצח במלחמה אז מה שייצא ראשון מפתח ביתו בשעה שיחזור מהמלחמה, אז יקריב אותו קרבן להקב"ה והוא התכוין בליבו לא רק אם ייצא איזה כבש קטן אני יקריב קרבן אלא אפילו ייצא שור גדול מאוד אני יקריב אותו קרבן להקב"ה אם אני ינצח במלחמה. ויפתח ניצח במלחמה וכשחזר מהמלחמה כשהתקרב לביתו, מי יצא ראשון מהבית, הבת שלו יצאה, ואז הוא לא ידע מה לעשות הרי הוא נדר נדר שמי שייצא ראשון מביתו הוא יקריב קרבן להקב"ה, א"ל תלך לפנחס הכהן שיעשה לך התרת נדרים, א"ל אני החשוב שבעם וכי אני ילך אליו שפנחס הכהן יבוא אלי ויתיר לי הנדר, הלכו לפנחס וא"ל בוא אצל יפתח, א"ל אני הכהן אם הוא רוצה אותי שיבוא אלי ולא הסכים לבוא, ובסופו של דבר יפתח שחט את ביתו והקריב אותה קרבן והקב"ה העניש את יפתח שהיה הולך והיו מתפרקים אבריו חתיכות חתיכות בהרי הגלעד.

ובגלל שהיה נגוע בדבר במידת הגאווה ובכבוד שלו, נעשה כמו עיוור והקריב את הבת שלו קורבן, רואים אנחנו שאדם נגוע באיזה דבר הוא לא רואה כלום חוץ מעצמו ואפילו ישחט את בתו, וודאי שה' לא קיבל הקורבן הזה ונענש שיתפזרו עצמותיו בהרי הגלעד, רואים אנחנו שאדם נגוע בדבר הוא נעשה ממש כמו עיוור.

כשאדם נגוע בדבר הוא כבר

לא רואה את האמת

וכן בספר שער בת רבים (פרשת יתרו, דף נז א) הביא מעשה שהיה בהגאון הסמ"ע, שהיה לו סכסוך כספי בדיני ממונות עם אחד מסוחרי וילנא, והסכימו שניהם לגשת אצל גדול אחד היושב בעיר הרחוקה מוילנא. ובטרם יבאו אליו, עבר הסמ"ע על הסוגיות שבש"ס ובראשונים שיש להם שייכות לעניין אותו משפט. והסכים בדעתו שעל פי הדין הצדק עמו, ואחר שטענו את טענותיהם, הוציא הרב הדיין פסק דין לחייב את בעל הסמ"ע, ולזכות את הצד שכנגד. הסמ"ע נדהם לשמע פסק דין זה, ודרש מאת הרב הדיין הורוני מאיזה טעם דנתוני, נגש הרב אל ארון הספרים שבמקום, והוציא משם את ספר הסמ"ע על חושן משפט, ואמר, לפני כשנה יצא לאור ספר זה מגדולי הדור, והראה לבעל הסמ"ע, שכן מבואר כפסק דינו בסמ"ע. עיין הסמ"ע בדברי עצמו, וראה שיפה פסק הדיין לחובתו, ואמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו (שבת קיט א) אין אדם רואה חובה לעצמו.

ואל תאמין בעצמך עד יום מותך

כתוב במשנה (אבות ב ד) ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, וכמו שרואים אצל המרגלים בהתחלה היו צדיקים גדולים מאוד, ובסוף הגיעו לכפירה בהקב"ה, בגלל שלא עמדו בניסיון של הכבוד שלא רצו לרדת מגדולתם שהיו נשיאים, וזה מה שאמרו חז"ל ואל תאמין בעצמך עד יום מותך.

סיפור על פחדו של ר' אליהו לופיאן מן היצר הרע גם בזקנותו המופלגת

וכן סיפר הר"א קורזנר זצ"ל על הרב אליהו לופיאן זצ"ל (מובא בפתיחה לספר "לב אליהו" בראשית, עמ' 31 ובספר ר' אלה עמ' 310) יום אחד התעוררתי מוקדם והנה אני רואה את הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל עומד ליד החלון ומדבר כאילו אל עצמו ובלחישה כדי שלא להעיר אותי משינתי, הטיתי אוזני ושמעתי כיצד הוא חוזר פעם אחר פעם על הפסוק : "לא תביא תועבה אל ביתך", תמהתי, מה פשר שינון הפסוק הזה בעת בוקר מוקדמת? קמתי ממיטתי ושאלתי

אותו במחילה מכבודו שיואיל לומר לי פתרון דבר זה.

ויען ויאמר, "אהה, כי עוררתי את כבודו מהשינה", השבתי לו כי הייתי ער מכבר, אך הטיתי אוזני ושמעתי את הדברים ומבקש אני ממנו לומר לו את פישרם, נענה ואמר לי, "יודע כבודו כי אנו הולכים עוד מעט להתפלל בישיבה, מקומנו בישיבה בכותל המזרח ובני הישיבה מכבדים אותי בהיכנסי להיכל הישיבה בקימה ואף ממתינים לי אחרי קריאת שמע ותפילת "שמונה עשרה", יש אם כן לחשוש שמא חס ושלום תיפול גאווה בלב, ואף כי לא שייך בזה להיכשל בגאווה ממש, מכל מקום לגבהות לב יש לחשוש, והרי נאמר :"תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז), והאי "כל" לרבות בא, כלומר : כל גבה לב אפילו בכגון דא - במי שנתמנה למשפיע בישיבה וכדומה, לזה שאי אפשר אחרת וגבהות לב דמצווה "קרא, ויתכן אף שבכהאי גוונא נאמר להיפך : "ויגבה לבו בדרכי ה' " (דברי הימים ב, יז), מכל-מקום מי יכול לשפוט ולומר שלא נתערבה בי חס ושלום גבהות לב שאינה של מצווה, וממילא נעשה האיש הזה כמי שנאמר אליו "תועבת ה' כל גבה לב" רחמנא ליצלן?! האיך יוכל רב כזה להשפיע על התלמידים?! זו היא הסיבה מדוע הנני משנן פסוק זה של "ולא תביא, תועבה אל ביתך".

בשומעי דברים אלה התפעלתי מאד ומרוב התרגשותי אמרתי לו בתמיהה: "כבוד ר' אליהו", האם אנשים זקנים כמונו היום שבורים ורצוצים בגוף ובנפש, יש לנו עוד לחשוש שמא ניפול בגאווה?"

ויפן אלי ויאמר, "מה השאלה? משל למה הדבר דומה לפצצה איומה שמונחת בפינה או בתוך אולם גדול מזה כמה שנים ובמשך זמן זה חלפו לידה אלפי בני אדם ולא התפוצצה, האם משום כך אין כבר סכנה שמא תתפוצץ עוד"?!

אמונה צריכה להיות מבוססת על ידי התבוננות

ועוד טעם איך התדרדרו בדבר הפשוט ביותר באמונה בבורא עולם? **מבאר** רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בספרו שיחות מוסר (מאמר נה) שעם ישראל הגיעו לאמונה בבורא עולם לא מתוך אמונה והתבוננות שיש בורא לעולם

שמנהיג את כל הבריאה כולה, אלא מתוך שראו ניסים גדולים מעל הטבע כמו עשרת המכות, קריעת ים סוף, והאוכל שהיה הקב"ה מוריד להם בכל יום מן השמים. ולכן בשעה שכבר לא ראו ניסים לא האמינו, מכיון שלא הבינו ע"פ שכלם שיוכלו לכבוש את ארץ ישראל, שהוא מקום שיש בו בני ענקים וערים בצורות, וטענו אע"פ שהקב"ה עשה לנו ניסים אבל עכשיו מי יודע כביכול אם גם כאן הקב"ה יעשה לנו נס להכניע את אותם ענקים.

רואים אנו שעם ישראל אף על פי שהגיעו לדרגה גדולה באמונה, אבל ברגע אחד אבדו את הכל, בגלל שאמונתם לא הייתה מתוך אמונה והתבוננות שהעולם נברא ומונהג על ידי בורא עולם לבד, אלא אמונתם הייתה מתוך שראו ניסים גדולים מעל הטבע.

התורה באה ללמד אותנו שאין לאדם להאמין בבורא עולם רק בגלל שרואה ניסים ונפלאות, אלא צריך האדם להגיע לאמונה מתוך התבוננות איך העולם נברא ואין העולם יכול להתקיים בלי מנהיג, אבל אם האדם מקיים את התורה והמצוות בגלל שראה ניסים מעל הטבע, ממילא כשיגיע למצב שיהיה בניסיון ולא יבין את הנהגתו של בורא עולם לא יקיים את המצוות ח"ו.

וזה הטעם ג"כ שעם ישראל חטאו בחטא העגל והלכו ועבדו ע"ז וכמו שאמרו '**סרו מהר מן הדרך אשר צוויתם עשו להם עגל מסכה**' (שמות לב ח) **ומקשה ר' חיים שמואלביץ**, (מאמר נה) הרי מבואר בגמ' בשבת (קה ב) שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז, והולך ועובד. אבל אינו יכול להפילו מיד, א"כ קשה איך יתכן שעמ"י, שהיו דור דעה שאפי' שפחה ראתה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, והצביעו על הקב"ה כביכול ואמרו זה קלי ואנוהו (רש"י שמות טו ב), עשו את העגל ולא עוד אלא שחטאו כל כך מהר והוגדרו כעלובה כלה שזינתה תחת חופתה (גיטין לו:).

אלא מכיון שעד עכשיו ראו ניסים, ובשעה שלא ראו ניסים מיד הלכו ועבדו ע"ז.

המרגלים טעו אע"פ שכוונתם היתה טובה

הרב הקדוש השפת אמת (פרשת שלח שנת תרמ"א) כותב, שהסיבה שהמרגלים לא רצו שבני ישראל יכנסו לארץ ישראל כי הייתה להם דאגה כללית לעם. הם סברו שעם ישראל כולו נמצא כעת במדבר במצב קדושה כל כך גדולה הם רואים במדבר יום יום את פני השכינה, עמוד האש ועמוד הענן מהלכים לפניהם, הם אוכלים בכל יום לחם מן השמים ושותים ממי הבאר הנסית. חיי הגלות נוחים וכה ורוחניים. ניתן לשבת כל היום בישיבה של משה רבינו וללמוד תורה. אין צורך לעבוד, אין צורך להתפרנס ואין שום הזדקקות לעולם הגשמי הנחות לכאורה. הכניסה לארץ כרוכה בסכנות רבות, לא רק גשמיות כי אם גם ובעיקר רוחניות. המרגלים לא מפקפקים כלל ביכולתו של הקב"ה לנצח את האויבים היושבים על אדמת ישראל. הם לא פחדו מעמי הארץ החזקים ומיכולת ההתגברות עליהם, שהרי כולם ראו (שמות יד ל) "את מצרים מת על שפת הים". עם זאת, מטילים הם ספק ביכולת העם לשמר את מדרגתו הרוחנית בארץ ישראל.

כי בוודאי אמרו המרגלים אמת, כי בהיותם במדבר היה טוב להם ונראה להם שחס ושלום יהיה ירידה בכניסתם לארץ" המרגלים חששו "כי תבואו אל הארץ ונטעתם..." (ויקרא (יט כג) - אם נתחיל לנטוע ולבנות ולעסוק בדברים גשמיים אז תורה מה תהא עליה? מי יישאר ללמוד תורה?

זהו שורש הטעות ע"פ בעל השפת אמת התורה ניתנה כאן לארץ, על מנת שנחיה כאן את המציאות הארצית ועם זאת נמצא את הכח לרומם את המציאות ולמצוא בתוכה את העולם הרוחני. "כי חשוב לפניו יתברך מה שמרוממים בחינת השפלות אליו... שבעבור זה היתה כל ירידת האדם מעולם העליון לעולם הזה". (שפת אמת, שם). המרגלים חטאו דווקא בשל גדולתם הרוחנית. מרוב עלייתם מעלה, שכחו הם שכל תכליתה של היהדות היא לחיות חיים נורמליים ומציאותיים מלאי קדושה, חיים של תורה ועבודה. בשל התנגדותם הנחרצת לדרך זו, גזרו במרגלים על עם ישראל להישאר בגלות, גזירה

שהובילה למותו הטראגי של כל הדור ההוא במדבר.

לקדש את ההומר

היסוד של היהדות הוא שאיך זוכים לקדושה? לא על ידי שמתנתקים מכל חיי העולם הזה, אלא להיפך על ידי שמחדירים את הקדושה לתוך החיים הגשמיים, ועל ידי שמחברים את הגשמיות עם הרוחניות וזוכים לקדש את הגשמיות. אבל לעומת זאת אצל הגויים תפיסת הקדושה היא משמעותה התנזרות מכל חיי העולם הזה, אדם המבקש להיות קדוש נדרש להסתגר במנזר, אבל זה אצל הגויים אבל אצל עם ישראל להיפך התורה הקדושה מלמדת אותנו שהמושג של קדושה משמעותה להחדיר את הקדושה בתוך הגשמיות ולקדש את החומר.

תפקיד האדם היהודי זה לקדש את הגשמיות

רבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב כותב שבמקום של המחשבה של האדם שם האדם נמצא, יכול להיות שאדם יעסוק כל היום בלימוד תורה ובתפילה אבל מחשבתו נמצאת במקום אחר לגמרי. ולעומת זאת יכול להיות אדם שעוסק בענייני העולם הזה אבל גם שעוסק בכל ענייני העולם הזה מחשבתו כל הזמן דבוקה בבורא עולם. ויש כח למחשבה של האדם לקחת דבר גשמי ולהפוך אותו לרוחני, ולכן אם אדם מחשבתו כל הזמן על רוחניות על אמונה בבורא עולם, ועל קיום התורה והמצוות אז גם שהוא יושן הוא מקבל שכר כי מחשבתו לישון כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה ולהתפלל ולקיים מצוות.

רבינו הבני יששכר (דרך עדותיך יהושע סוף אות ט) אומר כתוב בפסוק (יהושע ה ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה, ולכאורה איך יתכן שאדם יהגה בתורה יומם ולילה בלא הפסק הרי ישנם דברים הכרחיים שחייב לעשותם? אלא העניין הוא שהואיל ולפי המציאות צריך האדם לעבוד למחייתו וצריך להתעסק בשאר צרכיו, אבל גם שעוסק בענייני החומר והגשמיות מחשבתו על אהבת ה' ועל האמונה בבורא עולם שהכל הוא רק ממנו, אז שעת האכילה והעסק בשאר דברים גשמיים נחשב ללימוד תורה. וזה הפירוש לא ימוש ספר התורה הזה מפיך כלומר גם שאתה עוסק בדברים

גשמיים, כמו לאכול ולדבר בענייני משא ומתן נחשב שמקיים ולא ימוש על ידי שהגית בו שעל ידי שיחשוב כל הזמן בתורה.

הגמרא (חגיגה ה ב) מספרת על רבי אידי אבוה דרבי יעקב בר אידי שהיה רגיל להיות שלושה חודשים בדרכים ויום אחד בבית המדרש, והיה קוראים לו רבנן בר בי רב דחד יומא, ופרש"י שהיה הולך שלושה חודשים בדרך מביתו לבית המדרש ולומד יום אחד, חלש דעתו של רבי אידי ממשום ששחקו עליו שלומד רק יום אחד, דרש רבי יוחנן כתוב ואותי יום יום ידרשון, וכי ביום דורשין ובלילה לא דורשין? אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה כאילו עסק בתורה כל השנה כולה. ואומר אור החיים הקדוש שמכאן רואים שאפילו שלמד תורה רק יום אחד, אבל מכיון שהלך בשביל ללמוד תורה ומחשבתו היתה על התורה אז נחשב שכל הזמן הזה למד תורה.

וכן אמרו חז"ל בגמרא במסכת (שבת ל א), שדוד המלך שאל את הקב"ה מתי הוא ימות? ואמר לו בשבת. והיה דוד כל השבת לומד תורה ומלאך המוות לא יכל להתקרב אליו עד שהוא עשה איזה רעש והפיל את המדרגה ודוד המלך, וצריך להבין וכי דוד המלך לא הפסיק לאכילה ושתיה או לישון מעט?

אלא כיון שכל מחשבתו בתורה גם הדברים הגשמיים נחשבים כלימוד תורה.

וכן אומר רבינו השל"ה הקדוש (של"ה תולדות אדם פתיחה אות כג) שלמה אדם נקרא בשם אדם?

אלא אדם הוא מלשון אדמה שהאדם נוצר מן האדמה, או אדם מלשון אדמה לעליון, שאדם יש בו נשמה שהיא חלק אלוק ממעל, והתפקיד של האדם הוא להדמות לעליון שזה להדמות לבורא עולם להתחבר לרוחניות.

האדם חצי מלאך וחצי בהמה, חצי מלאך זה חלק הנשמה שיש בו, וחצי בהמה זה החלק הגשמי שיש בו, ואם מגביר את כח הנשמה כח הרוחני אז זוכה להיות יותר ממלאך ואם מגביר את כח הגשמיות אז יורד דרגתו לדרגת בהמה.

ועוד כתב השל"ה הקדוש (של"ה תולדות אדם רמזי אותיות לחתימת ההקדמה) על הפסוק (בראשית כח יב)

"הנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", שהסולם רמז לאדם בזה העולם, שהסולם הוא "מוצב ארצה", והאדם נברא מהארץ, עפר הוא ואל עפר ישוב. אך "ראשו מגיע השמימה" שיש בו חלק רוחני, "ויפח באפיו נשמת חיים", והאדם - על ידי ה"נשמת חיים" יכול "להגיע השמימה", ואז להיות אדם שאינו מבחינת אדמה, אלא בחינת "אדמה לעליון" לכל אדם יש את הכח לקחת את הדבר הגשמי, לעבד אותו לבררו ולכוונו אל הקדושה.

כל הפורענויות התחילו בתשעה באב בגלל שאמר להם הקב"ה חייכם אתם תבכו בלילה הזה בכיה לדורות

וכשראה כך הקב"ה אמר להם אתם בכיתם בכיה של חינם, כי כל מה שעשיתי, עשיתי רק לטובתם, ולברכה שלכם, ובמקום להכיר טובה להקב"ה, אתם מחזירים רעה תחת טובה, ואתם בוכים, חייכם שאתם תבכו בלילה הזה בכיה לדורות, (ילקוט תהילים רמז תתסה ד"ה וישא), וגילגל הקב"ה שבליל תשעה באב נחרבו שני בתי מקדש, בית המקדש הראשון והשני, ונחרבה העיר ביתר בט' באב, ועוד הרבה אסונות התחילו דווקא ביום תשעה באב, והאינקוויזיציה התחילה בט' באב, והשואה התחילה בט' באב, וכל הפורענויות שבאו על עם ישראל לאורך כל הדורות התחילו בט' באב, וכל זה בגלל שבכו בכיה של חינם באותו לילה, שחזרו המרגלים ודיברו לשון הרע על ארץ ישראל.

מי שמחזיר רעה, תחת טובה זה הדבר הקשה ביותר

הדבר הקשה ביותר זה אדם שמחזיר רעה תחת טובה שלמה המלך אומר (משלי יז יג), משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו.

העיוור שהיה עובד קשה מאוד רק כדי לא להחסיר כלום לבנו היחיד

ואומרים רבותינו ז"ל משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה עיוור בשני עיניו, והיה לו בן יחיד, והיה העיוור קם בכל בוקר מוקדם, והלך להיות פועל סבל בשוק, והיה עובד קשה מאוד, ואפילו שהיה עיוור והיה ניתקל בכל רגע

ונופל ונחבל, והיה קשה עליו מאוד להיות סבל, בכל זאת היה עושה הכל באהבה, כדי לא להחסיר לבנו היחיד שום דבר, וכך במשך שנים רבות היה האבא העיוור דואג לבנו לכל צרכיו, ולא היה מחסיר ממנו שום דבר, יום אחד שהבן גדל, הוא בא לאבא שלו, ואמר לו, אבא דע לך שכל חייך לא עשית לי שום דבר טוב, אלא רק רע כל הזמן, וכששמע האבא את דברי בנו היחיד, היה קשה עליו מאוד, כי ידע כמה הוא סובל בכל יום במשך שנים רבות, רק כדי שיוכל לדאוג לכל מחסרו של בנו.

הנמשל הוא, הקב"ה היה עסוק במדבר, כדי לדאוג לבני ישראל לכל צורכם, ומה אומרים בני ישראל להקב"ה, לא רק שאתה לא דואג לנו, אלא אתה עושה לנו רק רע, **"בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים"**, והיו בוכים בכיה גדולה.

ואומר המדרש הקב"ה הוציא את עם ישראל מארץ מצרים מבית עבדים, וקרע להם את הים, והוריד להם אוכל מן השמים, והיו ענני כבוד מקיפים אותם ובלילה עמוד של אש להאיר להם את הדרך ונתן להם את התורה הקדושה והתורה מעידה זה ארבעים שנה לא חסרת דבר, ומה אומרים עם ישראל בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים.

לא רק שלא זוכר את הרע אלא מחזיר טובה תחת רעה

ויש אדם שמעלתו גדולה מאוד בשמים זה אדם שמחזיר טובה תחת רעה, כשעשו לו רע ולא רק שהוא לא זוכר את הרע, אלא מחזיר טובה למי שעשה לו רע.

והמידה הזאת אנחנו רואים אצל משה רבינו שמרים אחותו דיברה עליו לשון הרע, ולא רק שלא זכר לה את הרע, אלא שעשה לה טוב, והתפלל להקב"ה שירפא את מרים, ולא רק התפלל אלא גם צעק להקב"ה שירפא אותה וכמו שכתוב (במדבר יב יג) ויצעק משה אל ה' ויאמר אל נא רפא נא לה.

העשיר שהחזיר טובה תחת רעה

מעשה שהיה בזמן רבינו הקדוש הבן איש חי, היה יהודי אחד שהיה סוחר והיה מקפיד מאוד לתת מעשר, והיתה לו ברכה גדולה מאוד, שכל מי שזהיר

להקב"ה ובוכה להקב"ה למה הבאת עלי רע, אז הקב"ה אומר לו למה אתה בוכה בכיה של חינם, הרי אני עסוק בשמים כדי להכין לך טובה גדולה וברכה גדולה, רק לפעמים הדרך לקבל את הטוב היא לראות בהתחלה קשיים ודאגות ויסורים, אבל אם תמתין קצת תבין שהכל היה רק לטובה, ואם בכל זאת בוכה בכיה של חינם ואין בו אמונה בהקב"ה שהכל זה רק לטובה, אז אומר לו הקב"ה אתה בכית בכיה של חינם חייך אתה תבכה בכיה לדורות

ולכן מתי שיהודי יש לו איזה צרה או בעיה או דאגה ויש לו טענות על הקב"ה הוא מעורר על עצמו את מידת הדין, והקב"ה אומר לו אתה בוכה בכיה של חינם חייך שתבכה בכיה לדורות, ולכן יהודי צריך בכל דבר להחדיר בלב שלו חזק, כל מה שהקב"ה עושה זה רק לטובה, גם מה שנראה הכי קשה, והכי מצער, ואם יהודי חושב כך, מיד כל גזירה שיש בעולם, מתבטלת מעליו ומתהפכת לטובה ולברכה.

כמה פעמים דברים שהיו נראים לאדם הכי רע וכשעבר זמן פתאום ראה שכל מה שהיה נראה לו הכי רע, זה הברכה הכי גדולה שלו שמשם באה לו ברכה גדולה ביותר.

ולמה התורה מספרת לנו את כל הסיפור הזה של חטא המרגלים, כדי שאנחנו נלמד מוסר לדורות הבאים להאמין שאין רע מהקב"ה, אלא כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד והכל תמיד זה רק לטובה.

ואם בשעה שבא על האדם איזה גזירה, והוא מאמין בלב שלם שהכל רק לטובה, אז אפילו אם נגזר עליו גזירה רעה הכל מתהפך לטובה וכל הגזירה מתבטלת מעליו. לפעמים כדי לזכות לברכה צריך לעבור קצת צער וקצת יסורים והקב"ה בוחן אותנו כמה האמונה שלנו חזקה.

בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו

הגמרא אומרת (מכות י א) בדרך שאדם רוצה ללכת בה מוליכין אותו, האדם בוחר באיזה דרך הקב"ה יוליך אותו, אם יש לאדם אמונה חזקה בבורא עולם אז הקב"ה יוליך אותו בדרך של ניסים מעל הטבע כי יש לו אמונה חזקה בבורא עולם, אבל אם אדם אין לו אמונה בבורא עולם אז הקב"ה יוליך אותו ויתנהג איתו לפי

טבע הבריאה.

בהתחלה היה אמורים בני ישראל להיכנס לארץ ישראל בדרך נס

המדרש אומר, שבהתחלה היו בני ישראל, אמורים להיכנס לארץ ישראל בדרך של ניסים ונפלאות, ובלי מלחמה, שהיה הקב"ה מכניס פחד בלב של הגויים, והיו בורחים מארץ ישראל, ואם בני ישראל היו מתחזקים באמונה חזקה בבורא עולם, היו זוכים להיכנס לארץ ישראל בלי מלחמה, אבל מכיון שלא סמכו על הקב"ה, והאמונה שלהם לא היתה חזקה, אלא הם רצו לשלוח מרגלים ולבדוק בדרך הטבע איך להיכנס לארץ ישראל, אז הקב"ה הוליך אותם בדרך הטבע ולא בדרך של ניסים, ולכן שיהושע בן נון בא להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, הוא עשה מלחמה במשך שבע שנים ורק אחרי שבע שנים, הצליח יהושע בן נון להכניס את בני ישראל לארץ ישראל.

מה היתה הטענה על המרגלים הרי הם סיפרו בדיוק מה שראו?

כל המפרשים שואלים שאלה גדולה מאוד שלכאורה צריכים אנחנו להבין, מה היה חטאם של המרגלים, הרי התורה מלמדת אותנו במסכת פסחים (סד ב) שאסור לאדם לסמוך על הנס, אלא אדם צריך לעשות השתדלות, בדרך הטבע, ולכן המרגלים הלכו לרגל את ארץ ישראל, ולבדוק באיזה אופן יהיה יותר נח לכבוש את ארץ ישראל, ומה היתה הטענה על המרגלים, הרי הם סיפרו בדיוק מה שהם ראו?

כל דבר בעולם תלוי ברצון הפנימי של האדם שנמצא בלב,

אלא נראה לבאר על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש, רשב"י אומר "**כל מילי דעלמא לא תליא אלא ברעותא**" הפירוש של הדבר, כל דבר בעולם לא תלוי, אלא ברצון הפנימי של האדם, שהוא נמצא בלב.

מה תופס את העיניים לראות? מה שהרצון הפנימי של האדם מחפש

הרי אדם רואה הרבה דברים בעינים שלו, אבל מה תופס את העינים של האדם, מה שהרצון שלו הפנימי מחפש, ולכן עיקר העבודה של האדם זה על הפנימיות שלו, לדאוג שהרצון הפנימי, יהיה מכוון על דברים טובים, על דברים טהורים.

הטבע בעולם שהכל מתחיל ברצון, והרצון נמצא בלב

וזה הטבע בעולם שהכל מתחיל ברצון, והרצון נמצא בלב, ולכן אם הלב הוא טוב וטהור, אז העינים יחפשו לראות דברים טובים וטהורים, אבל אם הלב הוא רע וטמא, אז הרצון של האדם יהיה לראות דברים טמאים, ואז העינים יחפשו לראות דברים טמאים.

כל הראייה של האדם מתחילה בלב

ומכאן אנחנו לומדים דבר גדול מאוד, שכל הראייה של האדם בכל דבר, היא תלויה בלב של האדם, וכך אנחנו רואים במציאות, שהרי אם יעמדו עשרה אנשים מול בניין חדש שניבנה עכשיו, וישאלו כל אחד מהעשרה אנשים, מה אתה אומר על הבניין הזה? כל אחד יגיד משהו אחר, זה שהוא עוסק במסחר של אבני שיש יגיד אם השיש הזה הוא טוב או לא טוב, אם השיש יפה או לא, וזה שעוסק בציפוי השיש שבבניין, יתייחס לעבודה של הציפוי של הבניין האם עשו עבודה טובה או לא, זה שהוא עוסק באלומיניום יגיד אם החלונות שבבניין עשו אותם טוב או לא, והגנן יגיד על הגינה של הבניין אם עשו אותה יפה או לא.

אם תשאל אדם מה אתה רואה כל אדם יש לו מחשבה אחרת ורצון אחר אז גם ההסתכלות היא שונה ש תשאל איך הארון? אם תשאל נגר הוא מסתכל אם עשו בדיוק במידה שצריך אבל אם ישאלו מי שלא מבין הוא יגיד מיד יפה מאוד.

כבר היית רואה אותו בכל יום אבל בגלל שלא עניין אותך לא שמת לב כלל שהוא קיים

אם האדם ישים לב במהלך החיים שלו כאן בעולם הזה הרבה פעמים שדיברו איתו על איזה דבר מסוים ומיד אחרי כך התחיל לשים לב שרואה את הדבר הזה שדיברו איתו עליו בכל יום, הדבר הזה כבר היית רואה אותו בכל יום אבל

פרשת שלח לך

בגלל שלא עניין אותך לא שמת לב כלל שהוא קיים אבל עכשיו שדיברו איתך על הדבר הזה אז זה עניין אותך ואז שזה עניין אותך אז העין שלך פתאום שמה לב לראות את הדבר הזה.

למשל אדם שנכנס לעבוד בחברה שמתקינה אנטנות, פתאום מאותו יום בכל מקום שהוא הולך הוא רואה אנטנות, והוא לא מבין איך עד היום לא ראיתי אותם, לא בגלל שהם לא היו קיימות, אלא בגלל שלא שמת לב אליהם והיום אתה כן שם לב אליהם, כי עד שהיום לא התעסקת אם זה ועכשיו שאתה מתעסק אם זה אז העין שלה שמה לב אליהם, זה הטבע של הנפש של האדם, הראיה של האדם היא תלויה במה הנפש שלו הפנימית רוצה ומתעניינת, וזה מה שאומר רשב"י כל מילי דעלמא לא תליא אלא ברעותא.

הטבע בעולם שבמה שאדם עוסק וזה המקצוע שלו, זה נעשה טבע שלו להסתכל ולראות באותה צורה

מה אנחנו רואים שיכולים הרבה אנשים לראות את אותו דבר, אבל כל אחד מסתכל בראיה מזווית שונה, ולמה? כי העינים רואות מה שהלב מעניין אותו, ובדרך כלל הטבע בעולם שבמה שאדם עוסק וזה המקצוע שלו, זה נעשה טבע שלו להסתכל ולראות באותה זווית.

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם קודם כל הלב ורק אחר כך העיניים

ולכן אומרת לנו התורה בפרשת ציצית (במדבר טו לט) "**ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם**", וצריך להבין שלכאורה היה צריך לכתוב להיפך קודם כל העינים ורק אחר כך הלב, והיה צריך לומר "ולא תתורו אחרי עינכם ואחרי לבבכם"?

אלא אומרים רבותינו ז"ל שאם הלב טהור אז העינים מחפשות לראות דברים טהורים, ואם הלב טמא אז העינים מחפשות לראות דברים טמאים, והכל מתחיל בלב, לכן אומרת לנו התורה ולא תתורו אחרי לבבכם ורק אחר כך ואחרי עיניכם.

לכל דבר יש מעלות ויש חסרונות אם האדם בוחר

להפש את הטוב הוא ימצא ואם בוחר להפש את הרע גם הוא ימצא

הרי ידוע שאין דבר בעולם הזה, שהוא שלם, לכל דבר יש לו מעלות ויש לו חסרונות, ואם האדם יחפש לראות את המעלות של הדבר הוא יראה את המעלות, ואת הטוב שבדבר, ואם האדם יחפש את החסרונות, הוא יראה את החסרונות, ואת הרע שבדבר, והכל תלוי מה הבחירה של האדם, והבחירה של האדם היא מתחילה בלב, אם הלב הוא טוב וטהור אז העינים יחפשו לראות בכל דבר את הטוב, ואם הלב הוא טמא ורע אז העינים יחפשו לראות את הרע ואת החיסרון.

האדם שמחפש את הרע ואת החסרונות אז גם את הטוב הוא יהפוך לרע

ואדם שיש לו רצון בכל דבר לחפש את החסרונות ואת הרע, אז גם אם הקב"ה ישלח לו את הטוב ביותר, הוא יהפוך את הטוב לרע, ואת הברכה לקללה, כי בכל דבר אפילו הטוב ביותר, אם תחפש את הרע שבו, ואת החיסרון שלו, אז בסוף תמצא אותו.

האדם שמחפש בכל דבר את החיסרון ואת הרע כל חייו הוא יהיה ממורמר

ואדם שהוא כל הזמן במחשבה שלילית ובכל דבר הוא מחפש את החסרונות ומחפש בכל דבר מה הוא לא טוב, אז כל החיים שלו הוא ממורמר, כי אם תחפש את הרע תמיד תמצא אותו, ולפעמים האדם לא מבין למה כל החיים שלו רעים, ולמה הכל הולך קשה והכל לא מסתדר? והאדם לא מבין שהוא מביא על עצמו את כל הרע, והכל בגלל שהוא בוחר בכל דבר להסתכל על הרע ולא על הטוב, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל **שהמחשבה של האדם יוצרת מציאות** ואם המחשבה טובה, אז יחפש את הטוב ויראה את הטוב, ואם המחשבה רעה אז יחפש את הרע, וימצא את הרע.

אדם חיובי הוא בכל דבר מסתכל על הצד הטוב שבדבר אז הוא תמיד רואה את הטוב שבכל דבר

ולכן מי שיש לו לב טוב, אז הרצונות

שלו טובים, ותמיד יחפש את הטוב, ואם תמיד יחפש את הטוב אז תמיד ימצא את הטוב.

מהדיבור של האדם מתגלה הפנימיות שלו ואם מדבר דברים טובים סימן שהלב שלו טוב

ואמרו רבותינו ז"ל שאין אדם מדבר אלא מהרהורי ליבו, ומהדיבור של האדם ניכר הפנימיות שלו, אדם מסתכל כל הזמן על חסרונות ועל הרע, זה מגלה על הפנימיות שלו שהיא רעה כי אין אדם מדבר אלא מהרהורי ליבו.

כמה לבנות שיניה

וצריך לדעת שביד האדם היכולת לקבוע אם יתמקד בחיובי או בשלילי, וכמו שכותב רבינו בחיי בספר 'חובות הלבבות' (שער הכניעה, פרק ו, הנהגה הרביעית) "וכבר אמרו על אחד מן החסידים, שעבר בדרכו על יד נבלת כלב שהיה ריחה רע ביותר, אמרו לו תלמידיו כמה מסרחת נבלה זו, אמר להם, כמה לבנות שיניה, והתחרטו, על מה שסיפרו בגנותה".

מי שבוחר להתמקד בטוב

או הוא פחות יסבול מהרע

בלי ספק ששיניה של הנבלה היו צחורות ובוהקות, אולם ריחה לא היה נעים, ההתמקדות של התלמידים בריח גרמה להם לסבול, ולראות את השינים פחות לבנות, התמקדותו של החסיד בשינים אפשרה לו להבחין עד כמה הן לבנות, הוא אף הרוויח רווח נוסף, בגלל התמקדותו בשינים הלבנות, ריח הנבלה הפריע לו פחות מאשר לתלמידיו.

דע מה למעלה ממך

המשנה בפרקי אבות כותבת (ב א): "דע מה למעלה ממך עין רואה, אוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים", כוונת המשנה לציין שאדם צריך לדעת שרואים את מעשיו וגם שומעים את דבריו, והם אינם נעלמים כיון שהם נרשמים.

אם תסתכל בצורה חיובית אז אתה גורם להוריד טוב לעולם וגם ח"ו להיפך

אך רבי חיים מוולאז'ין, תלמיד הגר"א זצ"ל, נותן פירוש נוסף למשנה בספרו רוח חיים (ב א) וכך הוא מסביר את

המילים "**דע מה למעלה ממך**" כל מה שקורה בעולם הוא בהשפעתך, ואפילו מה שקורה בעולמות העליונים, אם אתה מסתכל על כל המצוי בעולמו של בורא עולם באופן חיובי, גם בורא עולם מסתכל עליך ועל כל העולם באופן החיובי, והשפע שיושפע העולם בעקבות הראיה החיובית שלך בספר ייכתב לזכותך.

בדומה לכך, אם אתה משתדל להתבונן רק בדברים חיוביים אתה תגרום לכך שגם בורא עולם יראה בך רק דברים החיוביים, אבל אם אדם מרשה לעצמו לראות שלילי או לשמוע שלילי, הפסקת השפע שתיווצר בעולם תירשם בספרו לחובתו.

וזה הסולם לצאת מכל צרה שיש בעולם לבחור לחפש את הטוב, ולבחור להסתכל על הנקודת אור הטובה

וגם אם ח"ו נמצא במצב לא טוב, ויש לו כל הסיבות שבעולם להסתכל על הרע, אבל הוא בוחר להסתכל על הטוב, אז הוא ימצא את הטוב, וזה הסולם לצאת מכל צרה שיש בעולם לבחור לחפש את הטוב, גם מתי שאתה נמצא בחושך, תחפש בכל זאת את הנקודת אור הטובה.

יוסף הצדיק בחר להסתכל על הנקודת אור שבתוך החושך ובזכות זה יצא מכל הצרה ועלה לגדולה

וזה היה מידתו של יוסף הצדיק, שהאחים של יוסף מכרו אותו לעבד, התורה מציינת שמכרו אותו לסוחרים ישמעאלים שהיו מוכרים בשמים, ואומר רש"י (בראשית לז כה) בשביל מה התורה מציינת לנו שאותם ישמעאלים היו נושאים בשמים? אלא בגלל שבדרך כלל הישמעאלים היו מובילים נפט שהריח שלו רע, אבל כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע, זימן הקב"ה סוחרים ישמעאלים שנושאים בשמים.

ואומר רבינו החפץ חיים, שמעלתו של יוסף הצדיק, היתה שהוא הודה להקב"ה שזימן לו ישמעאלים שנושאים בשמים, ולא כמו רוב הישמעאלים שנושאים נפט שריחו רע.

ולכאורה הרי אדם שהאחים שלו רצו להרוג אותו, וזרקו אותו לבור מלא נחשים ועקרבים, ואחר כך מכרו אותו

לעבד, והוא נמצא בחושך מוחלט, וכי איכפת לו באיזה עגלה נושאים אותו, אם בעגלה שנושאת נפט, או בשמים?

אבל זה היתה מעלתו של יוסף הצדיק שגם שהיה בחושך גדול, הוא בחר להסתכל על הנקודת אור, על החסד שבורא עולם עשה עימו, ואפילו שהיו לו את כל הסיבות להסתכל על כל הרע, הוא בחר להסתכל דווקא על הטוב ועל החסד ועל הנקודת אור שנמצאת בתוך החושך, ובזכות מידה זו זכה יוסף שכל הגזירה נהפכה לברכה ויוסף הצדיק עלה לגדולה.

מוֹצִאֵי דִּבַּת הָאָרֶץ הַם לֹא שִׁקְּרוּ אֲבָל הֵם פֵּירְשׁוּ אֶת כָּל מַה שֶּׁרָאוּ לְרַע וְזֶה לְשׁוֹן הָרַע וְלָכֵן נֶעֶנְשׁוּ

ואומרת לנו התורה (במדבר יד לז) "**וימותו האנשים מוציאי דיבת הארץ**", דיבה היא לשון הרע לא מדובר בשקר אלא רק בפרשנות שלילית, שהיה אפשר לפרש אחרת כי מי שמתמקד ברע יראה את הרע בכל דבר.

הַמְרַגְּלִים בִּגְלַל שֶׁהָלְכוּ בְּמַחְשָׁבָה רָעָה, וּבְכַוָּנָה רָעָה, אֲזַ כָּל דָּבָר טוֹב הֵם הִפְכוּ לְרַע, וְכָל מַעֲלָה הִפְכוּ לְחִיסָרוֹן

המרגלים לא שיקרו, אבל הם פירשו כל דבר לרעה במקום לטובה, **כמו שרואים** שמשה רבינו אמר למרגלים תבררו מה הארץ, הטובה היא אם רעה, האם היא מוציאה פירות טובים והאדמה פורייה, ובמקום זה אמרו כשם שהפירות משונים כך העם שם משונה.

וכן משה רבינו אמר להם שיבדקו אם גרים במבצרים או לא, אם גרים במבצר סימן שהם חלשים ומפחדים, אבל המרגלים אמרו והערים בצורות מאוד וקשה לכבוש אותה.

וכן משה אמר להם לבדוק אם הארץ מגדלת אנשים בריאים או חלשים, אם יראו אנשים בריאים, סימן שמגדלת אנשים בריאים, והמרגלים אמרו ראינו שם בני ענק אנשים גיבורים וחזקים ולא נצליח לכבוש אותם.

וכן משה רבינו חשב אם יראו בני ענקים, זה סימן טוב זה מוכיח שארץ ישראל מגדלת אנשים בריאים. ואם יראו שהישוב צפוף זה מעולה, כי זה

מוכיח שהארץ יכולה להכיל מיליוני אנשים. ואם יראו פירות גדולים זה טוב זה סימן שהארץ פורייה ואם הם יושבים בערים מבוצרות, זה סימן טוב כי זה אומר שהם מפחדים מבני ישראל. אבל המרגלים לקחו את כל מה שראו טוב והפכו ופירשו לרעה, ואמרו כשם שהפירות משונים כך העם משונה, וכל מה שראו טוב פירשו לרעה כי מחשבתם היתה רעה.

מה חזרתן בעצה רעה אף הליכתן היתה בעצה ובמחשבה רעה

וזה מה שכתוב אצל המרגלים (במדבר יג כו) "**וילכו ויבואו**", ואומר רש"י (שם) להקיש הליכתם לחזרתן, מה חזרתן בעצה רעה, אף הליכתן היתה בעצה רעה, וכיון שהלכו בעצה רעה חיפשו כל דבר להפוך אותו לרע.

"כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם"

וכן כתוב בפסוק (הושע יד י) "**כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם**", שפירושו של דבר מי שהרצון שלו רע, אז הוא יחפש את הרע וגם מה שטוב יראה בעיניו כאילו הוא רע, וגם דרך ישרה תיראה בעיניו עקומה, אפילו שהיא ישרה כי המחשבה שלו עקומה. אז כל דבר הוא יראה עקום ולא ישר. הדרך של בורא עולם היא ישרה הצדיק שיש לו רצון טוב בלב אז הוא מסתכל תמיד על הטוב, ורואה את הכל בצורה ישרה וטובה אבל הרשע שיש לו רצון רע אז הוא כל דבר מסתכל בצורה עקומה ולכן גם הטוב נראה לרשע רע, וזה מה שכתוב כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם כי הצדיק מסתכל בכל דבר בצורה ישרה, כי יש לו לב טוב ורצון טוב, אבל ופושעים יכשלו בם, כי הרשע הופך את הטוב לרע כי יש לו רצון רע ולב רע.

הקב"ה מביא על האדם ברכה, ולפעמים האדם לוקח את הברכה שהקב"ה נותן לך והאדם הופך את הברכה לקללה, אם בכל דבר תיגש אליו במחשבה שלילית, אתה תראה מיד את הרע שבו ואם תיגש לדבר במחשבה חיובית מיד תיראה את המעלות שלו.

ארץ אוכלת יושביה

ואומר המדרש (הובא ברש"י במדבר

יג לב), שבאו המרגלים לארץ ישראל, כל מקום שהלכו ראו שקוברים מתים מכל בית מוציאים מת. והם פירשו את זה לרע שארץ ישראל היא ארץ שהורגת את יושביה ארץ אוכלת את יושביה היא.

אבל האמת שאם המרגלים היו הולכים במחשבה טובה, אז הם היו רואים הכל לגמרי אחרת, והיו רואים כמה חסד וכמה טוב וכמה ניסים בורא עולם עשה איתם.

באותו יום מת הצדיק שבדור איוב

ואומר המדרש שהיה המנהג בארץ ישראל שאדם שהיה מת לא היו קוברים אותו מיד באדמה אלא היו שמים אותו בארון ושומרים אותו בבית בעליית הגג, ומתי היו קוברים את המת, מתי שהצדיק של הדור מת, אז כל אחד היה מוציא את המת מהבית שלו ואז היו קוברים אותו יחד עם הצדיק שמת, כי היה לאלו שגרו בארץ ישראל מסורת שאם קוברים את המת ביחד עם אדם צדיק אז הצדיק מכניס אותם יחד איתו לגן עדן, ולכן מה עשה הקב"ה כדי שלא ישימו לב למרגלים ולא יתפסו אותם, סיבב הקב"ה שבאותו יום שנכנסו המרגלים לארץ ישראל, הרג הקב"ה את איוב שהוא היה הצדיק של הדור.

ולכן אם היו באים במחשבה טובה אז היו רואים את הנס ואת הברכה שעשה להם הקב"ה, אבל בגלל שהם באו במחשבה רעה אז הם לקחו את הברכה ואת הנס והפכו אותה לקללה, ובמקום להודות להקב"ה על הנס הם אמרו ארץ אוכלת את יושביה, ואי אפשר לחיות בה, וכל היום אנשים מתים שם, ובכל מקום שהיינו היו לוויות של מתים.

ובאמת אם כל היום היו קוברים שם מתים אז הם כבר היו מתרגלים ולא היו טרודים כל כך, אלא היו שמים לב למרגלים והיו תופסים אותם ורק בגלל שלא היו רגילים שלקבור כל כך הרבה מתים ביום אחד לכן היו טרודים ולא שמו לב למרגלים.

אבל הטבע בעולם שאדם שיש לו מחשבה רעה היא יקח את כל המעלות ויהפוך אותם לחסרונות, ולפעמים אדם לא מבין למה כל דבר בחיים שלו הוא רואה שהוא לא טוב ורק רע כל הזמן והאדם לא מבין שהוא מביא על

עצמו את הרע כי המחשבה שלו רעה והעין שלו רעה וכל דבר הוא רואה רע את הרע ולא את הטוב וגם את הטוב הוא הופך לרע.

המרגלים לקחו את הטוב שהקב"ה עשה להם והפכו אותו לרע, כי אם המחשבה של האדם היא רעה אז הוא יקח גם את הטוב ויהפוך אותו לרע.

איך זוכים לחיות בעולם הזה את החיים המאושרים ביותר? אם תסתכל בעין טובה בכל דבר

ואומר רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב שהתורה הקדושה בפרשת השבוע מלמדת אותנו חכמה גדולה מאוד איך להסתכל על כל דבר בעולם הזה וכך יזכה לחיות את החיים המאושרים ביותר והשמחים ביותר, כל אדם נולד אם טבע שונה מחברו ואם רצונות שונות ודעות שונות והתפקיד של האדם בעולם הזה ליישר את המידות שלו, ובאה התורה ומגלה לנו תדע לך יש דבר אחד שאם האדם ידבוק במידה הזאת כל חייו יכולים להשתנות לטובה, והמידה הזו היא לחפש בכל דבר את הטוב שבו ולא את הרע שבו וזה מידת עין טובה, מה הפירוש עין טובה? שבכל דבר הוא רואה בעין את הטוב שבדבר ההוא, ואם האדם דבק במידה הזו אז זוכה שתמיד תשרה עליו הברכה, כמו שכתוב במשנה בפרקי אבות (ב ט) איזוהי דרך טובה שידבר בה האדם? רבי אליעזר בן הורקנוס אומר עין טובה, ואיזוהי מידה רעה שיתרחק ממנה האדם רבי אליעזר בן הורקנוס אומר עין רעה.

וכך בכל דבר גם בפרנסה גם בן אדם לחבירו בן אדם לאשתו בן אדם לילדיו בכל דבר בחיים תמיד תחשוב במחשבה חיובית ומחשבה טובה וכך אתה תיראה את הטוב שבכל דבר ודבר.

האדם מביא על עצמו את הטוב וגם את הרע

האדם מביא על עצמו את הטוב וגם את הרע, הקב"ה מוריד שפע גדול מן השמים אבל ביד האדם יש כח לקחת את הטוב ואת הברכה ולהפוך אותה לקללה, ולכן תמיד אדם צריך לחשוב רק דברים טובים ולחפש בכל דבר את הטוב שיש בו ואת המעלה שלו ולא

לחפש את הרע ואת החיסרון.

מחשבות רעות הם המביאות הם כל הרע על האדם

והמחשבה של האדם כל הזמן פועלת וגם שהאדם ישן המחשבה שלו פועלת, ולפעמים נכנסים לאדם כל מיני מחשבות בכל דבר אולי המקום הזה רע והאדם הזה רע והדבר הזה רע ונכנסים לאדם כל מיני מחשבות רעות והדבר הזה, זה מה שהופך את הברכה לקללה, אדם לא צריך לחשוב רע על שום דבר, אלא רק לחשוב טוב וגם מה שנראה לך רע תנסה להסתכל עליו בצורה כזו שהוא טוב ולא רע, כי אולי באמת הוא טוב ורק בגלל שיש לך במחשבות כל הזמן דברים רעים אז אתה מסתכל על כל דבר בצורה כזו לחפש את הרע בכל דבר.

"את אשר יגורתי בא לי"

וכן רואים שכתוב בספר איוב (ג כה) "ואשר יגורתי יבוא לי" שפירושו של דבר אם תחשוב שיבואו אליך דברים טובים, יבואו עליך דברים טובים, ואם כל הזמן חושש שיבואו עליו דברים רעים, בסוף יבואו עליו דברים רעים, כי אם יחפש כל הזמן את הרע, הרע ידבוק בו ואם יחפש את הטוב הטוב ידבוק בו.

אדם שחושב כל הזמן שהוא מבורך והוא מוצלח ויש לו ברכה הוא יצליח, אבל אדם שכל הזמן חושב במחשבה שלו דברים רעים שהוא לא מוצלח ולא מבורך ואין לו סיכוי להצליח בסוף הוא לא יצליח, כי המחשבה של האדם היא יוצרת מציאות לטוב או לרע וזה מה שאומר רשב"י בזוהר הק' כל מילי דעלמא לא תליא אלא ברעותא הכל תלוי ברצון שנמצא בלב אתה בוחר לעצמך להביא עליך את הטוב או את הרע.

הטבע של האדם להתמקד ברע ולא בטוב

כותב בספר "אורחות חיים" להרא"ש (סימן נה) שדרכם של הבריות להעלים הטובות ולגלות הרעות, כלומר, בעולם יש דברים טובים ודברים רעים, אך הטבע של האדם להתמקד יותר ברע מאשר בטוב.

עיקר העבודה היא לטהר את הלב

ולכן עיקר העבודה של האדם היא

לטהר את הלב, כי האבר הכי טמא בגוף של האדם הוא הלב כמו שכתוב בתורה (בראשית ח כא) כי ייצר לב האדם רע מנעוריו, ולכן דוד המלך התפלל להקב"ה (תהילים נא יב) לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקירבי, ולכן אמרו חז"ל (סנהדרין קו ב) רחמנא ליבא בעי, מה הקב"ה רוצה מאיתנו רק את הלב כי הלב הוא השורש של כל המעשים.

הטבע בעולם ששומע לשון הרע עלא איזה אדם שפוגש אותו מיד מחפש את אותם חסרונות שדיברו עליו

החפץ חיים כותב שהטבע בעולם שאדם שומע לשון הרע על איזה אדם, ובשעה שאתה פוגש את אותו אדם ששמעת עליו את הלשון הרע מיד עולים במחשבה שלך כל אותם דיבורים רעים, ומיד אתה מחפש את כל החסרונות של אותו אדם ומיד אתה תמצא אותם, כי אם תחפש את הרע מיד תמצא אותו, וכן אדם ששמע לשון הרע על מקום מסוים בשעה שהוא מגיע לאותו מקום מיד עולה לו במחשבה כל אותם דיבורים רעים ששמע ומיד הוא מחפש את כל החסרונות של אותו מקום, ומיד הוא ימצא כי מי שמחפש את הרע הוא ימצא את הרע, ומי שמחפש את הטוב הוא ימצא את הטוב.

יכול לצייר במחשבתו שיראו את הרע ואת החיסרון ויכול לצייר במחשבתו שלא יראו את הרע ואת החיסרון

משל שאמרו, היה מלך אחד שהיה חיגר שחסרה לו רגל אחת, וכן היה גם שתום עין, ובנוסף היה גם גיבן. ויהי היום רצה המלך שיציירו את דיוקנו על קיר המרכזי של סלון ביתו. קרא המלך לצייר המפורסם וביקשו שיצייר את דיוקנו, וכך עשה. כעבור כמה חודשים הגיע הצייר למלך ואמר לו שעשה את מבוקשו, וביקשו שיבוא לראות את מעשה ידיו. ראה המלך את הציור וחמתו בערה בו להשחית, וצעק על הצייר בחמת זעם, ציירת אותי בעל מום, ומיד ציווה להשליכו לבית האסורים על שמבזהו ברבים ופוגע בכבוד המלך.

קרא המלך לצייר שני וביקשו לציירו, הצייר השני נודע לו מה עלה בגורלו

של הראשון, ולכן מיד צייר את המלך עם שתי רגליו, עם שתי עיניים, ואף יישר לו את גבו בציור, וקרא למלך שיבוא לראות את ציורו וייתן לו את שכרו. הגיע המלך וצעק עליו, כי זה לא הוא אלא אדם אחר, כיון שלו חסר רגל וחסר לו עין ואף הינו גיבן. וציווה להשליכו לבית האסורים שיהא עם חברו הצייר הראשון.

ושוב קרא המלך לצייר שלישי שימלא את מבוקשו ויציירו. שמע הצייר השלישי את שני המקרים הראשונים, ואז צייר את המלך רכוב על סוס שמהצד רואים רק רגל אחת, וכשהוא כפוף כדרך הרוכבים, ומכווין חץ לצוד ציד, ודרך היורים שסוגרים עין אחת. ראה המלך ציור זה ושמח ביותר ונתן לו את שכרו ביד נדיבה.

והנמשל, כי המניעה מלדבר לשון הרע ולקבל חיים טובים הוא ע"י ההסתכלות לראות טוב, לדון כל דבר בהסתכלות טובה אז גם החסרונות לא יראו וכו'. וכדברי החזון איש, שברא הקב"ה ראש עקום בכדי שנוכל לראות ולדון לכף זכות אף שהדבר נוגד את השכל הישר.

ואיך זוכים לטהר את הלב?

אומר רבינו השפת אמת (במאמר לחג השבועות תרמ"ד) על ידי לימוד תורה כמו שדוד המלך אומר אמרות ה', אמרות טהורות, התורה הקדושה יש בה טהרה מיוחדת שכל מי שלומד תורה הלב שלו נעשה טהור, כתוב בפסוק בנביא אמר הקב"ה (יחזקאל לו כה) "**וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתים**" מהו מים? זה התורה הקדושה, אין מים אלא תורה, על ידי התורה תזכו לטהרת הלב.

ועוד כותב הרב הקדוש בספר פלא יועץ על ידי גוף טהור זוכים לטהרת הלב והנשמה, ומי שרוצה לזכות לטהרת הלב ידאג שגופו יהיה טהור על ידי שיקפיד על נטילת ידיים של שחרית שנוטל ידיו לסירוגין בכל בוקר כדי לבטל את הרוח רעה ששורה על הידיים בלילה, וכן על ידי שטובל במקווה טהרה אז זוכה לטהרת הלב וטהרת הנפש.

רבינו הרמח"ל בספר מסילת ישרים (פרק יז) מבאר כיצד יזכה האדם לקנות את מידת הטהרה וכך הוא כותב וזה לשונו "ומן המעשים המדריכים את האדם לבוא לידי מדה זו, של טהרת הלב, הוא ההזמנה לדברי העבודה

והמצוות, והיינו, שלא ייכנס בקיום המצווה בפתע פתאום שאין דעתו עדיין מיושבת עליו, אלא יזמין עצמו לדבר ויכין לבו במתון עד שייכנס בהתבוננות ואז יתבונן מה הוא הולך לעשות ולפני מי הוא הולך לעשות".

המטרה שהקב"ה הוריד את הנשמה לעולם הזה רק בשביל דבר אחד כדי שיהודי יזכה להכיר את הקב"ה בכל דבר ודבר, והקב"ה הסתיר את עצמו בבריאה עד שהנשמה יורדת לעולם הזה לא רואה שום דבר של רוחניות אלא הכל רק גשמיות, ועל ידי שהנשמה מתלכלכת בעוונות אז הלב נעשה אטום וכבר לא רואה את הקב"ה בשום דבר, והתפקיד של יהודי היא לגלות את הקב"ה בכל דבר ודבר.

מיהו האדם שמלמד זכות על הבירה? מי שליבו זך וטהור

המשנה בפרק אבות (א ו) כותבת "והווה דן את כל האדם לכף זכות", ואומר רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל 'פחד יצחק', שאין הפירוש שמדובר רק בהכוונה כללית שראוי לדון את בני האדם שסביבנו לכף זכות, אלא, לדבריו, יש בפסוק זה תיאור של מיהו האדם שרואה את הזולת זך ונקי ומיהו האדם שרואה אותו, מי שליבו זך, טבעי שהוא רואה את הזולת זך, נקי, ובעל מידות חיוביות, ומי שהוא בעל לב רע, רואה את הזולת כבעל תכונות שליליות, דהיינו כאשר אנחנו דנים את העולם לכף זכות הדבר מבטא את זכות לבנו.

ועל ידי שירגיל עצמו ללמד זכות אז יזכה לטהרת הלב

וכוונת התנא ב'פרקי אבות' היא, שראוי לאדם לזכך את ליבו על ידי שידון את כל האדם לכף זכות, ועל ידי שירבה לעשות כן, אט אט ליבו ייהפך לזך טהור ונקי, ברור, אם כן, שההסתכלות החיובית או השלילית אינה מוגבלת ומקובעת בלידה או בחינוך אלא כל אחד מאתנו יכול ליצור לעצמו חיים נעימים על ידי שיתאמן להסתכל באופן חיובי.

פרשת מקושש עצים– צלופחד

בסוף הפרשה אומרת לנו התורה (במדבר טו לב) "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים

ביום השבת"

התורה הקדושה מספרת לנו שמתי שבני ישראל היו במדבר והקב"ה ציווה את בני ישראל על שמירת השבת אז את השבת הראשונה כל עם ישראל שמרו את השבת וכשהגיע השבת השנייה כל עם ישראל שמרו את השבת חוץ מיהודי אחד שחילל את השבת שהלך וקצץ עצים ביום השבת.

המדרש (הובא בתוספות בבא בתרא קיט, ב ד"ה אפילו) מספר מי זה היה האדם הזה? קראו לו צלופחד, ולמה הוא חילל שבת היתה לו כוונה טובה הוא ראה שעם ישראל מזלזלים בקדושת שבת, מיד מה הוא עשה אמר אני יחלל שבת ומי שמחלל שבת דינו בסקילה, ויוציאו אותי להורג וכשיראו בני ישראל כמה חמור עוון חילול שבת אז יזהרו בקדושת השבת.

הגמרא אומרת צלופחד לשם שמים נתכוון, אבל אין לו חלק לעולם הבא כי יהודי צריך לקיים מצוות בלי חשבונות, אלא לעשות בדיוק מה שציווה בורא עולם כמו עבד שלא שואל שאלות, אלא עושה מה שהאדון מבקש כי עבד נאמן קראת לו.

לא לעשות חשבונות עם הקב"ה

מי שהאמונה שלו שלימה עם הקב"ה הוא לא עושה חשבונות אולי לא צריך מצווה מסוימת וכדו', אלא מה שהקב"ה ציווה בתורה הוא הוא עושה בלי לשאול שאלות, וזה מה שהתורה הקדושה מצווה אותנו תמים תהיה עם ה' אלוקיך.

חזקיהו המלך עשה חשבונות עם הקב"ה ולכן ניגזר עליו חולי

וכמו שרואים שאומרת הגמ' בברכות (י.) "בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה" (מלכים ב' כ, א). ונאמר על זה בגמרא (ברכות י.): אמר ליה (חזקיהו) מאי כולי האי (מה עשיתי שנגזר עלי עונש חמור כל כך)? אמר ליה: משום דלא עסקת בפריה ורביה! (חזקיהו לא נשא אשה). אמר לו: משום דחזאי לי ברוח הקודש, דנפקי מינאי בנין דלא מעלו (היתה לי סיבה טובה שלא לישא אשה,

משום שראיתי ברוח הקודש, שיצאו ממני בנים שאינם הגונים). אמר ליה ישעיהו: בהדי כבשי דרחמנא למה לך? (מה לך לעסוק בדברי נסתרות של הקב"ה) מאי דמפקדת - איבעי לך למעבד (מה שהצטוית בו הינך חייב לקיימו) ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא - לעבידי! (והקב"ה יעשה מה שנוח לו).

אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו א"ל כבר נגזרה עליך גזירה א"ל בן אמוץ כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא אפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים אתמר נמי רבי יוחנן ורבי (אליעזר) דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' (איוב יג-טו) הן יקטלני לו איחל.

א"ר חנן אפי' בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר (קהלת ה-ו) כי ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא מיד (ישעיה לח-ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' מאי קיר אמר רשב"ל מקירות לבו שנא' (ירמיה ד-יט) מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו' ר' לוי אמר על עסקי הקיר אמר לפניו רבונו של עולם ומה שונמית שלא עשתה אלא קיר אחת קטנה החיית את בנה אבי אבא שחפה את ההיכל כולו בכסף ובזהב על אחת כמה וכמה (ישעיה לח-ג) זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי מאי והטוב בעיניך עשיתי א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה ר' לוי אמר שגנז ספר רפואות.

וכי מי שלא עסק בפריה ורביה חייב מיתה אלא התביעה עליו שלא לעשות חשבונות

ושואל הרב יעקב הורביץ זצ"ל בספרו דולה ומשקה קובץ שיחות של (עמ' 139), שדברי גמ' אלו אומרים דרשני. ישעיהו אמר לחזקיהו שהוא מת בעולם הזה ובעולם הבא משום שלא עסק בפריה ורביה, ולאחר שקיבל חזקיהו את דבריו התפלל אל ה' שיקל מעליו את הגזירה, ולא יעשה עימו כלה. וכדרכה של תפילה, הזכיר חזקיהו את זכויותיו, שבגללן רוצה לזכות לרחמי שמים. והיה נראה שחזקיהו יזכיר

את כל מפעליו הרוחניים העצומים, שהרי קיבל את עם ישראל מאחז אביו בשפל המדרגה, והצליח להעלותם עד למדרגה אחת לפני ימות המשיח, ומדן ועד באר שבע לא נמצאו תינוק או תינוקת שלא ידעו הל' טומאה וטהרה! בזמנו של חזקיהו נתעלה עם ישראל למדרגה היותר גבוהה שלו אי פעם מאז מתן תורה, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין כ.) 'שקר החן זה דורו של משה, והבל היופי זה דורו של יהושע, יראת ה' היא תתהלל זה דורו של חזקיה' - שלא מצאו בו מדן ועד באר שבע עם הארץ (עיין פרש"י זוהי הייתה תפארת עטרת עם ישראל בכל הדורות מאז חטא העגל, ולכאורה היה נראה להזכיר זכות זו בתפילת רחמים על חייו.

אולם הגמ' אומרת שסמך גאולה לתפילה, וצ"ע מהו המעלה הגדולה שבזה? הרי כולם סומכים גאולה לתפילה, וכיצד יש בזה משום סייעתא לרחמי שמים? וננסה לעמוד בהמשך על עומק הבנת הענין. והנה ביארו רבותינו שעניינה של סמיכת גאולה לתפילה הוא להורות שעם ישראל הינו עם של עבדים. אלא שבתחילה הייתה העבדות לפרעה ולבסוף לקב"ה, אך מעולם לא פסקה עבדות מעם ישראל מיום היותו לאומה.

ואם כן כשניגש איש ישראל לתפילה, תפילת עבד בפיו, ולא עבד בעלמא, אלא עבד ה', דלא ראי זה כראי זה כמבואר לעיל.

ועל פי דיבורים אלו תתבאר תפילת חזקיהו כמין חומר. ישעיהו תבע את חזקיהו על כך שלא עסק בפריה ורביה, ועונשו על כך היה כרת מב' עולמות. ודבר זה איננו אלא פלא, דפריה ורביה איננה אלא מצות עשה, ולא שמענו עונש כרת על מצווה זו, ומדוע נענש חזקיהו באופן חמור שכזה? וגדלה הפליאה שהרי חזקיהו לא עשה זאת מתוך עצלות וכדו', אלא משום שראה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו מנשה שיחריב את כלל ישראל, ויהרוס את כל אשר עמל חזקיהו לבנות ולרומם! אלא שהקושיא הראשונה מתורצת בשנייה. חזקיהו ביטל מצוות פריה ורביה מתוך 'אידיאולוגיה' ולא 'סתם', הוא עשה חשבונות ופעל על פיהם. חשבונות אלו אינם נחשבים חשבונות של מצווה, כי אין לנבואה ורוח הקודש דריסת רגל בבחירה

להעדפת מצווה כזו או אחרת על פני רעותה (למעט הוראת שעה ואין זה הנידון בענייננו). ולפי האמור, מי שככלות הבל עושה חשבונות שכאלו, נחשב כפורק מעצמו עול עבדות ה', שהרי את המצוות עושה לא מחמת ציווי ה', אלא משום שכך נראה בעיניו לעשות, מכוח הבנתו בשורשי הבריאה או סברות אחרות במצוות, וברגע שהמצווה סותרת את הבנתו וסברתו, דוחה הוא את המצווה מכוח הסברא. וממילא כשחזקיהו ביטל מצוות פריה ורביה מתוך שראה שיצא ממנו מנשה, נחשב כאילו פרק מעליו עול עבדות ה', ונראה שפועל מתוך חשבונות עצמאיים. על עבירה שכזו ראוי להיות העונש 'מת אתה ולא תחיה - מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא'. וזו הייתה תשובת ישעיהו לחזקיהו 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למעבד'. דהיינו שאין לאדם לעשות חשבונות, אלא לקיים מצוות כעבד, וה' יעשה את מה שראוי בעיניו לעשות. וחזקיהו, שקיבל את דברי ישעיהו, פנה אל הקב"ה בתפילה, ורצה להוכיח לו שאין דברי ישעיהו נכונים, ושהוא מקיים מצוות כעבד, כשמקור הציווי היחיד שלו הוא דברי ה', ולא סברותיו הפרטיות. ודבר שכזה אי אפשר להוכיח מתוך מפעליו הרוחניים העצומים של חזקיהו, שהרי יתכן שאת הכל עשה משום שכך היה נראה בעיניו ולא משום שהיה כעבד לקונו. ורק בזכות דבר אחד יכול היה להוכיח טענתו - 'והטוב בעיניך עשיתי... שסמך גאולה לתפילה'. חזקיהו אמר לקב"ה שגלוי וידוע לפניו שאת כל מעשיו הטובים עשה כעבד לרבו, וכל בקשותיו ורצונותיו היו משועבדים לרצון ה' ומילוי תכליתו בעולם. ואמנם חזקיהו הודה שטעה בכך שחשב שרוח הקודש אכן מכריעה בקיום מצוות ואופן חיובן, וטעה לחשוב שאפשר לבטל מצות פריה ורביה משום שראה ברוח הקודש מה שראה. נקודת טעותו הייתה שחשב שכך הוא רצון ה'. דהיינו, חזקיהו טעה והחשיב את רוח הקודש כגורם בקיום המצוות, ומדבר זה הוא חזר בו, והבין שאין לקיים מצוות על פי רוח הקודש. אך מכל מקום אין בטעות זו משום **פריקת עול** עבדות ה', אלא טעות ושגגה בהבנת רצון ה'.

וריבון העולמים החוקר כליות ולב

ידע שאמנם כך הם פני הדברים, וכל מעשיו של חזקיהו אכן נבעו מתוך עבדות על טעות שכזו שייכת סליחה ומחילה, ואמנם זכה חזקיהו בחמש עשרה שנות חיים נוספות. עכ"ד הרב יעקב הורביץ זצ"ל.

למה נסמכה פרשת מקושש עצים לפרשת ציצית?

ומיד אחר כך הקב"ה אומר למשה רבינו (במדבר טו לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית.

ושואל המדרש למה נסמכה פרשת חילול שבת למצוות ציצית?

אלא מבאר המדרש שיש שני מצוות ששקולות כנגד כל התורה, מצוות שבת ומצוות ציצית, שכל מי ששומר שבת כאילו קיים כל התורה ומתכפרין לו כל עונותיו שנאמר (ישעיהו נו ב) שומר שבת מחללו אל תיקרי מחללו אלא מחול לו. ומצוות ציצית גם כן שקולה כנגד כל התורה.

ביום השבת שאין לו תפילין בראשו ובזרועו אין לו מה שיזכיר לו את הקב"ה ולכן הלל זה את השבת

בספר תנא דבי אליהו (פרק כו) כתוב שאמר הקב"ה למשה מפני מה חלל זה את השבת, אמר משה לפניו רבונו של עולם איני יודע, א"ל הקב"ה למשה אני אומר לך, כי בכל ששת ימי חול יש לו לישראל תפילין בראשו ובזרועו ורואה אותם וחוזר ממעשיו, אבל עכשיו ביום השבת שאין לו תפילין בראשו ובזרועו לכן חלל זה את השבת, באותה שעה א"ל הקב"ה למשה משה צא וברור להם מצווה אחת שיהיו נוהגים בה בשבתות ובימים טובים, זה מצות ציצית, שנאמר (במדבר טו לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית.

מה הקשר בן חטא המרגלים לפרשת ציצית

בתחילת הפרשה התורה מדברת על חטא המרגלים שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, ובסוף הפרשה התורה הקדושה מדברת על מצוות ציצית. וצריך להבין מה השייכות בין אחד לשני.

אלא מבאר המדרש שחטא המרגלים ומצוות ציצית יש קשר בין שני הדברים

האלו, בשניהם התורה מזכירה ענין של ראיה והסתכלות, בחטא המרגלים כתוב (במדבר יג יח) "**וראיתם את הארץ מה היא**", ובמצוות ציצית כתוב (במדבר טו לט) "**וראיתם אותו**", בפרשת המרגלים התורה אומרת (במדבר יג ב) "**שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען**", ובפרשת ציצית כתוב (במדבר טו לט) "**ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עינכם**".

ועוד טעם אומר המדרש שבשעה שבני ישראל שמעו את דברי המרגלים הם מרוב צער קרעו את בגדיהם, ולכן נתן הקב"ה מצוות בבגד, שזה מצוות ציצית, שהיא תיקון לחטא המרגלים, המרגלים הלכו לארבע כנפות הארץ לכן נתן הקב"ה מצוות ציצית שיש בה ארבעה כנפות.

ועוד טעם אומר המדרש כתוב בתורה שיהושע בן נון וכלב בן יפונה שמעו שכל עם ישראל בוכים קרעו בגדיהם ולכן ציווה ה' על בגד של מצווה שזה הציצית.

המרגלים היתה להם עין רעה

המרגלים היתה להם עין רעה ולכן דיברו רע על הקב"ה, ולכן אמר הקב"ה אני נותן לבני ישראל מצות ציצית, ועל ידי שיסתכלו בחוטים של הציצית יזכו שיהיה להם עין טובה, ולכן אמרה התורה וראיתם אותו על ידי שתסתכלו בחוטים של הציצית תזכו לעין טובה, וכתוב בפסוק (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך מי שיש לו עין טובה הקב"ה מברך אותו.

על ידי מצוות ציצית זוכים לטהרת הלב

ואומר רשב"י בזוהר הקדוש שמצוות ציצית היא תיקון לחטא המרגלים, המרגלים היה להם עין רעה ועל ידי שיסתכל בציצית יזכה לעין טובה, ומחשבה טובה בכל דבר על ידי שיקיים מצוות ציצית אז יזכה שהמחשבה שלו תהיה טובה וטהורה ואז יסתכל בכל דבר מה הטוב שבו ומה המעלה שבו ולא מה הרע ומה החיסרון.

13 כפול 4 זה 52 גמטריא בן

וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' בכל כנף בציצית יש 8 חוטים, וחמישה קשרים ביחד זה 13, כפול 4 כנפות זה 52 גמטריא בן, הציצית באה להזכיר

לנו שאנחנו בנים של בורא עולם ואם אנחנו בנים של בורא עולם, הטבע בעולם שאבא לא יעשה רע לבנו, אלא תמיד יעשה הכל שיהיה לבן שלו את ההכי טוב, וזה באה מצוות ציצית להזכיר לנו תדע לך אתה בן של בורא עולם, וכל מה שהקב"ה עושה איתך תמיד זה רק לטובתך, ותמיד תחשוב שהכל זה רק לטובה, ואם המחשבה שלך בכל דבר רק לטובה, אז בכל דבר אתה תראה את הטוב ואת החסד ואת הניסים שבורא עולם עושה איתך בכל רגע.

ישעיה הנביא ניבלע בתוך עץ ארז

הגמרא ביבמות (מט ב) מספרת על מנשה בנו של חזקיהו המלך שבא להרוג את הסבא שלו ישעיה הנביא, וכשראה כך ישעיה ברח וכשראה שאין לו מנוס אמר ישעיה שם השם המפורש ונבלע בתוך עץ ארז, מה עשה מנשה? לקח את העץ והיה מנסר את העץ לחתיכות, וכשהגיעה לפיו של ישעיה הנביא יצאה נשמתו ומת. ואומרת הגמרא בגלל שישעיה דיבר לשון הרע על עם ישראל שאמר (ישעיה ו ה) "בתוך עם טמא שפתיים אנוכי יושב".

ואומר הרב הבן איש חי בספירו בן יהוידע (שם) למה דווקא חוטי הציצית של ישעיה לא נבלעו בתוך העץ? מכיון שבכל כנף של ציצית יש 8 חוטים ועוד 5 קשרים ביחד זה 13 כפול 4 כנפות זה 52 גמטריא בן שישעיה לא לימד זכות על עם ישראל שהם בבחינת בנים להקב"ה לכן החוטים של הציצית לא נבלעו בתוך העץ.

למה המשגיח התנגד שילמדו הלכות לשה"ר

ויש להסביר עוד שלכן ה' שונא מדברים רע על בניו וכמו שאב שונא שמדברים רע על בניו, וכמו שמספר הרב הלל קופרמן (משגיח בישיבת בית שמואל) בשנה הראשונה ללימודי בישיבה, התארגנה קבוצה של בחורים ללימוד משותף של הספר 'חפץ חיים', מספר דקות ליום. בחורים אחרים התנגדו לכך. הוחלט לעלות לדירתו של המשגיח ולהתייעץ עמו. הוא הפתיע אותם: גם אני מתנגד. הבחורים נדהמים ציפו להסבר. השורש פגום הוא - הסביר - חסר לנו השורש, שהוא אהבת ישראל אמיתית. כל עוד השורש פגום - לא יועילו לימודי ההלכות.

כדרכו, עבר להציג בפניהם דוגמא מן החיים בציור חי ומוחשי: ראובן בא אל שמעון ומספר לו: יענקלה שלך 'התחיל' עם ילד אחר בשכונה ללא שום סיבה. יענקלה שלי? - מגיב האבא - לא יתכן. טעות בידך. אנא בדוק את הדברים היטב, לפני שאתה בא להוציא שם רע על בני מחמדי. כשמתברר מעל לכל ספק שאמנם היה זה יענקלה, עובר האב לעמדת התגוננות.

- עליך להבין: יענקלה שלי סבל בלילה מכאב שניים ולא יכול היה לישון. על כן לא שלט בעצמו. כך מתנהג אדם כאשר באים לספר לו לשון הרע על אדם שהוא אוהב באמת. כאן נזדעק המשגיח אם היינו אוהבים זה את זה באמת, האם היינו מוכנים לשמוע סיפור גנאי איש לנו אהבת עבודה על עין טובה שנראה כל אחד על רעהו איך קיים מצב כזה שאנו כן שומעים התירוץ הוא ישראל במידה מספקת על כן אנו שומעים ברעת השני ובקלונו הי ירחם ע"כ הצעד הראשון שעלינו לעשות הוא אין מעלות חברינו ולא חסרונם אז לא ניכשל כלל בדיבורים אסורים על הזולת לאחר שהצליח לזעזע אותנו, הוסיף: בינתיים עד אשר תתקנו מידה זו, קיימת סכנה להיכשל חלילה בהרבה איסורים הקשורים בשמירת הלשון. ע"כ בכל זאת מן הראוי שתלמדו בינתיים הלכות לשון הרע כדי שתדעו עד כמה חמור העניין ותמנעו מלהיכשל בו מצד יראת העונש. (ספר המשגיח עמ' 523)

שקולה מצוות ציצית כנגד תרי"ג מצוות

ציצית בגמטריא 600 ועוד 8 חוטים ועוד חמישה קשרים, ביחד 613 כנגד תרי"ג מצוות שבתורה, לומר לך ששקולה מצוות ציצית כנגד כל התורה כולה, אין לך מצווה בכל התורה כמו ציצית שיהודי מניח תפילין קיים מצווה, שיהודי קבע מזוזה קיים מצווה, שיהודי בירך ברכת המזון קיים מצווה, שיהודי נותן צדקה הוא קים מצווה, אבל שיהודי מתעטף בציצית בכל רגע הוא מקיים תרי"ג מצוות שקולה מצוות ציצית כנגד כל התורה כולה.

משגיח מן החלונות מציץ מן הדרכים

ולמה נקראת שמה ציצית? פירש

פרשת שלח לך

רבינו בחיי (ספר כד הקמח ציצית וכן ברש"י במדבר טו לח), ציצית מלשון ראיה כמ"ש בשיר השירים (ב פסוק ט) מציץ מן החרכים כל ענין של הציצית זה ראיה להסתכל בכל דבר במחשבה טובה וטהורה.

הציצית מלווה את האדם מיום שנולד עד יום המוות

מצוות ציצית היא המצווה שמלווה את האדם מיום שנולד עד יום שנפטר, שתינוק נולד הסנדק בברית עוטף אותו בטלית ושיהודי נפטר מכסים גופו בטלית.

הזהיר במצוות ציצית רואה פני שכינה

כתוב בתורה (שמות לג כ) כי לא יראני האדם וחי אבל אחרי שאדם נפטר יש מי שזוכה לראות את פני השכינה ומי הוא זה?

אומרת הגמרא מי זוכה לראות פני השכינה מי שהיה זהיר במצוות ציצית שנאמר וראיתם אותו זה את בורא עולם.

שמירה לגוף ושמירה לנשמה

יש מצווה שהיא שמירה לגוף, ויש מצווה שהיא שמירה לנשמה, מצוות ציצית יש בה שמירה לגוף ושמירה לנשמה, כמה יהודים היו בסכנת חיים ובזכות שהיו לבושים בטלית קטן ניצלו וגם שמירה לנשמה שמירה מן היצר הרע.

ניצול ממידת הכעס

וכתוב בזוהר הקדוש כל מי שזהיר ללבוש טלית קטן ניצול ממידת הכעס.

התיקון של הדור זה מצוות ציצית

הנועם אלימלך (פרשת נח ד"ה או יאמר בדורותיו) אומר שבכל דור יש מצווה שהיא התיקון של הדור. ואומר הנועם אלימלך שבדורו התיקון של הדור זה מצוות ציצית.

בזכות מצוות ציצית ינצל ממלחמת גוג ומגוג

כתוב בנביא (זכריה ח כג) כה אמר ה' צבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשנות הגויים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם, ופירושו של דבר שבזמן ביאת המשיח

יהיה מלחמת גוג ומגוג ומי ינצל מאותה מלחמה, מי שזהיר במצוות ציצית והחזיקו בכנף איש יהודי זה הציצית הכנף פתיל תכלת.

הרב הטורי זהב כל חייו התעטף באותה טלית

מסופר על הרב הטורי זהב שכל חייו מהבר מצווה ועד סוף חייו השתמש באותה ציצית ומסופר שהיה זקן וכבר הציצית היתה קרועה ביקשו התלמידים לקנות לו טלית חדשה, אבל הוא לא הסכים אמר להם בטלית הזו ספוג כל הדמעות שהורדתי בתפילה במשך שבעים שנה, ולפני שנפטר ציווה שיכסו אותו בטלית הזו.

בשתי פרוטות אפשר לקנות טלית קטן ולזכות לנצח נצחים

מסופר על הגאון מוילנא שלפני שנפטר ביקש שיביאו לו טלית קטן והיה מחבק את הטלית ומנשק, ואמר דעו לכם כאן בעולם הזה בכמה פרוטות יהודי יכול לזכות לנצח נצחים, ע"י שלובש טלית קטן אבל בעולם הבא אפילו יקח כל הכסף שיש בעולם לא יכול לקיים אפילו מצווה אחת, כי כתוב (תהלים פח ו) במתים חופשי מן המצוות.

בזכות מצוות ציצית ניצול מעבירה

ועד כמה גדול הכח של מצוות הציצית להציל את האדם מעבירה מבארת הגמרא (מנחות מד א) מספרת, א"ר נתן: אין לך כל מצווה קלה שכתובה בתורה, שאין מתן שכרה בעה"ז, ולעה"ב אינו יודע כמה, צא ולמד ממצות ציצית; מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית, שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה, שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן. כשהגיע זמנו, בא וישב על הפתח. נכנסה שפחתה ואמרה לה: אותו אדם ששיגר ליך ד' מאות זהובים בא וישב על הפתח, אמרה היא: יכנס, נכנס. הציעה לו ז' מטות, שש של כסף ואחת של זהב, ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב, עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה, ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה, באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו, נשמט וישב לו ע"ג קרקע, ואף היא נשמטה

פרשת שלח לך

וישבה ע"ג קרקע. אמרה לו: גפה של רומי, שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי. אמר לה: העבודה, (-הוא נשבע לה), שלא ראיתי אשה יפה כמותך, אלא מצווה אחת ציונו ה' אלקינו וציצית שמה, וכתיב בה אני ה' אלקיכם שתי פעמים, אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים. אמרה לו: איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה, כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה, חוץ מאותן מצעות, ובאת לבית מדרשו של ר' חייא. אמרה לו: רבי, צוה עלי ויעשוני גיורת, אמר לה: בתי, שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים? הוציאה כתב מידה ונתנה לו, אמר לה: לכי זכי במקחך, אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר, זה מתן שכרו בעה"ז, ולעה"ב איני יודע כמה. ורואים כמה גדול הכח של מצוות הציצית להציל את האדם מעבירה כה חמורה שכל באיה לא ישובון.

בזכות טלית קטן ניצול ממוות בזמן השואה

מסופר על בנו של רבי אלחנן וסרמן קראו לו רבי שמחה וסרמן והוא היה במחנה השמדה של הנאצים והוא היחיד שיצא חי מאותו מחנה ושאלו אותו איך יצאת חי? אמר להם אני יספר לכם הנאצים גזרו על כל יהודי לחפור קבר להוריד את הבגדים ולהיכנס לתוך הקבר, ואחרי שהיו נכנסים לקבר היו באים הנאצים והיו מכסים את הקבר והיו קוברים יהודים בעודם חיים, אמר להם אני חפרתי קבר ואמרו לו תוריד את הבגדים שלך הורדתי את הבגדים, אבל דבר אחד לא הסכמתי להוריד את הטלית קטן אמר לי החייל הנאצי אם לא תוריד את הבגד הזה אני יירה בך, אמרתי לו אם אתה רוצה תירא בי. אותו חייל קרא למפקד שלו אמר לו תראה למה היהודי הזה כל כך עקשן בא המפקד ושאל אותו למה אתה לא מסכים להוריד את הגד עם החוטים האלו? א"ל תשמע יש מישהו בשמים שהוא בעל הבית עלי ועליך והוא ציווה אותנו היהודים ללבוש טלית קטן והוא ינקום ממך את הדם הנקי שאתה שופך. כששמע כך המפקד, אמר לו לך תתלבש, ובלילה המפקד הבריח אותו מן המחנה, וכך הוא ניצל

בזכות מצוות טלית קטן.

בזכות טלית קטן בסוף לא התחתן עם גויה

כתב בספר חשוקי חמד (מנחות הקדמה) מעשה שהיה לפני יותר ממאה וחמישים שנה בעיירה בעלזא שבגליציה, התגורר שם יהודי אחד שבנו סטה רח"ל מן הדרך והתדרדר עד לכדי כך שהודיע לאביו כי בכוונתו להתחתן עם גויה רח"ל.

הלך האב לרבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א, וביקש את עצתו. האדמו"ר אמר לאב שיביא אליו את הבן, ויאמר לו כי ברצונו לברך אותו לרגל נישואיו.

האב נבהל מדברי האדמו"ר, שכביכול רוצה "לברך" את הבן על מעשה העבירה הנורא הזה, אבל כחסיד נאמן לא שאל שאלות, ואמר לבנו כי הרבי רוצה לברך אותו לרגל נישואיו.

הבן המופתע הגיע אל האדמו"ר בשמחה לקבל את ברכתו, והרבי קיבל אותו בלבביות, איחל לו מזל טוב לרגל נישואיו, ושאל אותו האם מישהו מבני משפחת הכלה יודעים שהיא מתחתנת עם יהודי. השיב הבחור כי הכלה אמנם יודעת, אבל אף אחד מבני המשפחה - ואפילו הוריה - אינם יודעים מכך.

אמר לו הרבי: "בני היקר, אתה אמנם מתחתן עם גויה, אבל לא יתכן שתתנתק מהיהדות שלך לחלוטין, לכן רצוני שתקבל עליך מצווה אחת שתזכיר לך כי אתה יהודי מבלי שאף אחד ידע מכך, תלבש מתחת לבגדים שלך טלית קטן, ותסתיר אותה היטב, כך שרק אתה תדע מכך, מבלי שאף אחד יראה, ובזאת תזכור כל הזמן את יהדותך, מבלי שאיש ממשפחת הכלה ידע מכך. הבחור, שהיה שמח כל כך מיחסו החם של הרבי, הבטיח לו בתקיעת כף, כי אכן יקיים את המצווה הזאת בכל מצב. וכך אכן עשה הבחור: לבש טלית קטן תחת לבגדיו, מבלי שאיש ידע מכך. ביום החתונה, ערכו בני משפחת הכלה מסיבה גדולה כדרכם, עם ריקודים ומחולות, כאשר כולם שותים כיד המלך. והנה במהלך הריקודים, מבלי משים, התרוממה חולצתו של החתן, ולעין כל התגלו הציציות שהוסתרו מתחת לבגד. האורחים הבחינו בבגד היהודי, והבינו כי החתן דנן הוא יהודי, וכדרכם של גוים אנטישמיים, החלו לחרף ולגדף אותו, כאשר הורי הכלה

מצטרפים לקללות, תוך שהם מגרשים אותו מהאולם בבושת פנים. החתן, שגלה את פניהם האמתיות של הגויים "הנאורים", שב לבית אביו, ותוך זמן קצר קיבל על עצמו עול תורה ומצוות. בשובו אל האדמו"ר אמר לו הרב, כי מצוות ציצית שקולה כנגד כל המצוות, והוא היה סמוך ובטוח שבזכות קיום מצווה זו ישוב אל יהדותו במלואה.

בזכות טלית קטן ניצול מסכנה גדולה

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שהיה בחור ישיבה שהיה חולה במחלה הידועה, והיה מגיע לקבל הקרנות בבית חולים. ואותו בחור היה מקפיד ללבוש טלית קטן, ובא להיכנס עם הטלית קטן להקרנות, והאחות לא הסכימה בשום אופן. והבחור התעקש וכך חיכה 3 שעות. ופתאום מנהל המחלקה ראה שהבחור ממתין כל כך הרבה זמן וניגש לבחור ושאל אותו למה אתה ממתין כבר 3 שעות ולא נכנס, וסיפר לו הבחור שהוא רוצה להיכנס עם טלית קטן, והאחות לא מסכימה לו. נכנס הרופא וכשיצא א"ל תשמע עכשיו אתה יכול להיכנס, אבל תדע לך קרא לך נס גדול, האחות טעתה ושמה לך חומר אחר בטעות. ואם היית נכנס ספק אם היית נשאר חי, ובזכות הטלית קטן שהתעכבת עד עכשיו ניצלת. להראות לנו כמה ניסים יהודי זוכה בזכות שלובש טלית קטן.

נוהגים שהכלה קונה לחתן טלית להתונה

ומה הטעם של המנהג כתוב בזוהר הקדוש שבשמים יש נשמה אחת שלימה והנשמה הזו מתחלקת לשניים ויורדות שני נשמות לעולם וכשמתחתנים שני חצאי הנשמה חוזרים להיות אחד, האיש והאישה זה לב אחד ולכן קונים ציצית כי בציצית יש 8 חוטים ויש ארבע כנפות 8 כפול 4 32 זה גמטריא לב, ובא לרמז שלחתן ולכלה יש לב אחד.

החיוב שויתר על התשלום של הטלית

מסופר על הרב הקדוש רבי אהרון מקרלין שהיה קדוש עליון, וכידוע שיש מנהג שהכלה קונה טלית לחתן. ופעם אחת בא אבא של הכלה לרבי אהרון מקרלין ואמר לו, רבי אין לי כסף לקנות טלית חדשה לחתן, והחתן לא מסכים להתחתן בלי שניקנה לו

טלית חדשה מה נעשה?

הלך רבי אהרון לחייט ושאל כמה יעלה לתפור טלית חדשה אמר לו כך וכך כסף, אמר לו תתפור ואני ישלם לך הלך רבי אהרון והיה עובר מבית לבית לאסוף כסף כדי לשלם לחייט, והחייט היה יהודי אבל רחוק מאוד מהתורה והמצוות והצליח רבי אהרון לאסוף רק חצי מהסכום, ובא לחייט וכשראה החייט את רבי אהרון בצער אמר לו רבי אני מסכים לוותר על החצי השני של הסכום בתנאי שתבטיח לי חצי מהעולם הבא שלך, אמר לו אני מסכים. ונתן לו את הטלית ועמדו החתן והכלה והתחתנו ואחרי 3 ימים החייט נפטר. וכשבאו לספר לרבי אהרון מקרלין שהחייט נפטר ביקש שיביאו את הטלית שתפר לחתן וביקש שיכסו את גופתו של החייט בטלית הזו. והיה רבי אהרון הולך אחרי המיטה והיה מרים את המקל שלו כלפי מעלה, שאלו אותו רבי מה אתה עושה. א"ל החייט עבר הרבה מאוד עבירות ומכל עבירה נברא מלאך חבלה, וכל המלאכים האלו רוצים להזיק לו, אבל בשעה שראו שהוא עטוף בטלית הזו המצווה הזו היתה מגינה ושומרת עליו.

הכנף פתיל תכלת

בפרשת ציצית נאמר (במדבר טו לח) הכנף פתיל תכלת והיה לכם לציצית, אומר המדרש בזמן שבית המקדש היה קיים היה חילזון שהיה נמצא במעמקי הים, והדם של החילזון היה בצבע תכלת, והיו לוקחים החוטים של הציצית וטובלים בדם של החילזון אמר הקב"ה תכלת דומה לרקיע, ורקיע דומה לכיסא הכבוד, ועל ידי שיצבע את חוטי הציצית בצבע כחול יזכור את בורא עולם.

הילולת התנאים הקדושים רבי ישמעאל כהן גדול ורבן שמעון בן גמליאל

בשבת קודש הקרובה כ"ה בסיון יחול יום ההילולה של שני תנאים קדושים, התנא הקדוש רבי ישמעאל כהן גדול, והתנא הקדוש רבן שמעון בן גמליאל שהיו מעשרה הרוגי מלכות.

הריגת עשרת הרוגי מלכות

אחד הגזירות הקשות ביותר שהיה לעם ישראל אחרי חורבן בית המקדש השני, היה הריגת עשרת הרוגי מלכות, שעשרה תנאים צדיקים קדושי עליון

נהרגו על קידוש השם במיתות קשות ואכזריות על ידי הרומאים.

בזכות עשרת הרוגי מלכות הקב"ה מתמלא ברחמים על עם ישראל

כתוב בזוהר הקדוש, שבכל בוקר כשמגיע זמן תפילת שחרית, בא השטן לפני הקב"ה ומביא להקב"ה את כל העוונות של כל עם ישראל, ובאותה שעה רוצה הקב"ה להחריב את כל העולם כולו, ואז הקב"ה לוקח כף מאוזנים ומניח בכף אחת את כל העוונות של עם ישראל, והכף מאוזנים נעשית כבדה מאוד מרוב כל העוונות של עם ישראל, ואז הקב"ה מניח בכף השנייה את נשמותיהן של עשרת הרוגי מלכות ומיד הם מכריעים את הכף לטובה.

בזכות עשרת הרוגי מלכות התפילה שלנו מתקבלת בשמים

ולכן תיקנו חכמים (עוד יוסף חי מקץ יד) שבכל בוקר אנחנו אומרים בתפילת שחרית (תהלים צד א) אל נקמות ה' אל נקמות הופיע, להזכיר להקב"ה את נשמותיהן של עשרת הרוגי מלכות, כי בזכות עשרת הרוגי מלכות התפילה שלנו מתקבלת בשמים.

אם הם היו כאן אז הייתי מוציא אותם להורג אבל בגלל שהם לא כאן אני יוציא אותכם להורג במקום האחים של יוסף

והמדרש (אוצר מדרשים (אייזנשטיין) עשרה הרוגי מלכות) מיד נתן הקדוש ברוך הוא בלב הקיסר של רומי ללמוד תורת משה מפי חכמים וזקנים, והתחיל בספר בראשית והיה לומד עד שהגיע לואלה המשפטים, וכיון שהגיע לפסוק (שמות כא טז) וגונב איש ומכרו וגו' מיד צווה למלאות פלטירו מנעלים, ושלח לקרוא לעשרה חכמי ישראל, ובאו לפניו והושיבן בקתדראות של זהב. אמר להם עומק הדין יש לי לשאול מכם ואל תאמרו לי כי אם הדין ואת האמת והמשפט. אמרו לו אמור. אמר להם ומי שגנב איש מאחיו של בני ישראל והתעמר בו ומכרו מה דינו? אמרו לו התורה אמרה מות יומת. ענה ואמר להם א"כ אתם חייבים מיתה, אמרו לו אמור למה,

אמר להם על מכירת יוסף שמכרוהו אחיו, ואם הם היו בחיים הייתי דן אותם ועתה שאינם בחיים אתם תשאו עון אבותיכם.

השטן עומד לפני הקב"ה והיה אומר רבונו של עולם וכי כתבת פסוק מיותר בתורה

ואומר רשב"י בזוהר הקדוש (זוהר חדש מגילת איכה נז א) שבמשך מאה שנה היה השטן עומד לפני הקב"ה, והיה אומר רבונו של עולם וכי כתבת פסוק מיותר בתורה? הרי כתבת בתורה (שמות כא טז) וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת, והרי האחים של יוסף הצדיק מכרו אותו לעבד והם חייבים מיתה, ומרוב הקטרוג של השטן אז נגזר בשמים שתרד נשמתם של האחים של יוסף הצדיק ותגלגל בעשרה תנאים קדושי עליון ויוציאו אותם להורג במיתות קשות ואכזריות ויפרע מהם על מכירת יוסף.

האחים של יוסף הצדיק שמכרו אותו לעבד הוזרו לעולם הזה בגלגול בעשרה

תנאים

אחד ממידותיו של הקב"ה הוא "ארך אפים" הקב"ה לא מעניש את האדם מיד אלא הקב"ה נותן לאדם זמן לעשות תשובה, הגמרא אומרת (ב"ק נ א) כל האומר הקב"ה וותרן יוותרו מעיו, אבל הקב"ה נותן לאדם זמן לעשות תשובה אבל אם לא עושה תשובה הקב"ה יפרע ממנו או בעולם הזה או בעולם הבא שיחזרו בגלגול וכך האחים של יוסף הצדיק שמכרו אותו לעבד חזרו לעולם הזה בגלגול בעשרה תנאים קדושי עליון והוציאו אותם להורג במיתות קשות ואכזריות וזה היה פירעון על מכירת יוסף.

אמרו לקיסר תן לנו שלושה ימים

והמדרש מספר שאחרי ששמעו התנאים הקדושים את דבריו של קיסר רומא שרוצה להוציא אותם להרוג בעוון של מכירת יוסף אמרו לו תן לנו זמן ג' ימים אם נמצא זכות על עצמנו מוטב ואם לאו עשה מה שתחפוץ. ונתרצה להם לדבר זה,

רבי ישמעאל כהן גדול טיהד

וקידש את עצמו והתעטף בטלית ותפילין ואמר שם השם המפורש ועלה לרקיע

ורצו התנאים הקדושים לברר אם באמת הגזירה הזאת היא מאת השם יתברך יצאו מלפניו וחלו את פני ר' ישמעאל כ"ג שיזכיר השם הגדול ויעלה לרקיע ויחקור אם נגזרה גזרה מאת הש"י. וטיהר ר"י את עצמו בטבילה ובקדושין ונתעטף בטלית ובתפילין והזכיר השם המפורש בפירושו. מיד נשאו הרוח והביאו למעלה עד הרקיע הששי ופגע בו גבריאל המלאך, וא"ל אתה הוא ישמעאל שקונך משתבח בך בכל יום שיש לו עבד בארץ שדומה לקלסתר פניו? א"ל אני הוא. א"ל למה עלית לכאן. א"ל לפי שמלכות הרשעה גזרה גזרה עלינו לאבד ממנו עשרה חכמי ישראל ועליתי לידע אם הגזרה היא מאת הקדוש ברוך הוא, א"ל גבריאל אם היא גזרה לא חתומה תוכל לבטלה? א"ל הן, א"ל במה, א"ל בשם יתברך, מיד ענה גבריאל ואמר אשריכם בני אברהם יצחק ויעקב שגילה הקדוש ברוך הוא לכם מה שלא גילה למלאכי השרת.

ולמה המתין הקב"ה מזמן של השבטים עד זמן התנאים יותר מ1500 שנה? אלא שלא מצא הקב"ה עשרה צדיקים גדולים כמו השבטים אלא אלו.

רבי ישמעאל פיים את רשב"ג אולי פעם ציערת איזה אלמנה שבאה לשאול שאלה

ושני התנאים הראשונים מתוך עשרת הרוגי מלכות שהרומאים הוציאו אותם להורג היה התנא הקדוש רבי ישמעאל כהן גדול ורבן שמעון בן גמליאל, ומספר המדרש בשעה שבאו הרומאים להוציא להורג את שני התנאים הקדושים האלו אמר רבן שמעון בן גמליאל לרבי ישמעאל כהן גדול הרי עכשיו עומדים להוציא אותנו להורג כמו אנשים שהיו שודדים ורוצחים ואני לא מבין על מה? הרי קיימתי את כל התורה כולה? אמר לו רבי ישמעאל לרבן שמעון בן גמליאל הרי אתה היית הנשיא של עם ישראל ואולי פעם אחת באה איזה אלמנה או יתום לשאול אותך שאלה ואתה היית עסוק ואמרת להם להמתין וגרמת להם צער וכתוב בתורה כל אלמנה ויתום לא תענון

כי אם צעוק יצעק אלי שמוע ישמע צעקתו" הקב"ה אומר בתורה אם תגרמו צער לאלמנות או ליתומים אז אני יעשה את נשיכם אלמנות ובניכם יתומים ששמע רבן שמעון בן גמליאל את דבריו של רבי ישמעאל כהן גדול אמר לו ישמעאל אחי ניחמתני עכשיו אני מבין למה הקב"ה מוציא אותי להורג ואני מקבל עלי את הדין.

איך הוציאו להורג את רשב"ג ואת רבי ישמעאל כהן גדול

ואומר המדרש (אוצר מדרשים (אייזנשטיין) עשרה הרוגי מלכות) נכנס הקיסר וכל גדולי רומי אחריו, אמר להם מי יהרג תחלה? ענה ר' שמעון בן גמליאל אני נשיא בן נשיא מזרעו של דוד מלך ישראל ע"ה אני אהרג תחלה. ענה ר' ישמעאל כ"ג ואמר אני כהן גדול בן כ"ג מזרעו של אהרן הכהן אני אהרג תחלה ואל אראה במיתת חברי, אמר הקיסר זה אמר אני אהרוג תחלה וזה אמר אני אהרוג תחלה א"כ הפילו גורלות ביניהם, ויפול הגורל על רשב"ג וצוה הקיסר לחתוך את ראשו תחלה וחתכוהו, ונטלו אח"כ ר"י כ"ג בין ירכיו וצוח עליו במר נפש ואמר אי תורה ואי שכרה! הלשון שהיתה מבארת התורה בשבעים לשונות איך עתה לוחכת את העפר. והיה מתאונן ובוכה על רשב"ג, א"ל הקיסר מה זה ומה זה זקן שאתה בוכה על חבירך היה לך לבכות על עצמך, א"ל ר"י איני בוכה על עצמי שחברי גדול ממני בתורה ובחכמה, ועל שקדמני בישיבה של מעלה אני בוכה.

עוד הוא מדבר ומתאונן ובוכה ומקונן נשקפה בתו של הקיסר בעד החלון וראתה יפיו של ר' ישמעאל כהן גדול ונכמרו רחמיה עליו ושלחה לאביה ליתן לה שאלה ובקשה אחת, ושלח לה הקיסר בתי כל אשר תאמרי אעשה חוץ מר' ישמעאל וחביריו. שלחה לו אבקש ממך להחיות את נפשו, שלח לה כבר נשבעתי, שלחה לו אבקשך א"כ שתצוה להפשיט את עור פניו כדי להסתכל בו במקום מראה, מיד צוה להפשיט את עור פניו, וכיון שהגיע למקום תפילין צעק צעקה גדולה ומרה ונזדעזעה שמים וארץ, צעק פעם שניה ונזדעזע כסא הכבוד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא צדיק כזה שהראית לו כל גנזי

העולם עליונים ורזי תחתונים יהרג במיתה משונה מזה הרשע, זו תורה וזו שכרה? אמר להם הניחו לו שתעמוד זכותו לדורות שלאחריו. אמר הקדוש ברוך הוא מה אעשה לבני גזירה היא ואין מי שיפר אותה. יצאה ב"ק ואמרה אם אשמע קול אחר אהפוך את כל העולם לתהו ובהו. וכששמע ר"י כך שתק. א"ל הקיסר עד עתה לא בכית ולא צעקת ועתה אתה צועק, א"ל לא על נשמתי אני צועק אלא על מצות תפילין שלוקחין ממני. א"ל הקיסר עדיין אתה בוטח באלהיך, א"ל הן יקטלני לו איחל. מיד יצאה נשמתו של ר' ישמעאל.

איך נולד רבי ישמעאל כהן גדול?

וכתב עוד השערי דורא (הלכות נדה סי' כג) מעשה באלישע כהן גדול שלא היו לו בנים מתקיימים לפני הקב"ה, אמר לפניו ריבון העולמים מפני מה יש לצדיקים בנים ולי אין בנים? יצתה בת קול והשיבו, מפני שנוהגים בטהרה בשעה ששמשו מטותיהם, הלך והרצה הדברים לאשתו, וקבלו עליהם לעשות כן. פעם אחת ירדה לטבול ופגע בה מצורע, וחזרה וטבלה ועלתה ופגע בה חזיר, וחזרה וטבלה ועלתה ופגע בה גמל, ובפעם רביעי גוי, ובפעם חמישית ערל, בשישית כלב, בשביעית חמור, בשמינית סוס, בתשיעית עם הארץ. בעשירית, ישמעאל ובכל פעם טבלה פעם אחרת, נכמרו רחמיו של הקב"ה ואמר למט"ט עד מותו צדקת זו מצטערת, לך לעמוד לפני צדקת זו על פתח המקווה ברי שתתעבר הלילה הזאת ותלד צדיק קדוש וטהור, מיד ירד מט"ט שר הפנים וישב על פתח המקווה וראתו ורצתה לחזור ולטבול. אמר לה מט"ט שר הפנים כבר בא עלבונך לפני הקב"ה והוא שגרני אצלך, מיד שמחה שמחה גדולה, הלכה ונתעברה באותה הלילה את ר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול והיה דיוקנו דומה למט"ט. מה עשה מט"ט נענשה סנדק לו, לפיכך כל שעה שהיה ר' ישמעאל רוצה לעלות לרקיע היה מזכיר את השם שמסר לן מט"ט שר הפנים ועלה, עביד השערי דורא. [ומעשה זה מקורו ב"תוספתא עתיקתא" (מסכת נדה), ולפי גירסא אחת שם טבלה אותה אשה ארבעים פעם!!!].

רבי ישמעאל למד עם מלאך מט"ט

וסיפר רבי ישמעאל כהן גדול כשהייתי בגיל 13 הייתי לומד את התורה והייתי משכח את מה שלמדתי ולא הייתי זוכה להבין העומק בתורה עד שהלכתי אצל התנא הקדוש רבי חנניה בן הקנה ושאלתי אותו מה אני יעשה שאני שוכח מה שלמדתי ואני לא זוכה להבין את העומק שבתורה?

אמר לי רבי חנינה בן הקנה לצום במשך ארבעים יום ואחרי ארבעים יום שתצום יתגלה אליך מלאך מ"ט והוא יעזור לך ללמוד תורה ואחרי שצמתי ארבעים יום ולמדתי תורה בקדושה ובטהרה יום אחד שישבת בבית המדרש ולמדתי תורה פתאום ירדה אש והקיפה את בית המדרש ונתגלה אלי מלאך מ"ט ואמר לי למה הרעשת את כל העולם כולו? אמר לו רבי ישמעאל לא לכבודי עשיתי את זה אלא כדי לעשות רצון קוני אמר לו אתה בגוף טמא ואתה רוצה לעשות רצון קונך לך ותטבול בנהר עשרים וארבע טבילות ותצום ותפרוש מכל תאוות העולם הזה וכך עשה והיה יורד מלאך מ"ט ומלמד תורה את רבי ישמעאל והיה מטייל איתו בעולמות העליונים.

רבי ישמעאל כהן גדול שהיה ילד קטן נילקח בשבי לרומא

הגמרא במסכת גיטין (נח א) מספרת מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי, אמרו לו: תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים. הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר: מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים? ענה אותו תינוק ואמר: הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו. אמר: מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה! שאיני זז מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו. אמרו: לא זז משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל. ומנו? רבי ישמעאל בן אלישע.

בנו וביתו של רבי ישמעאל כהן גדול

הגמרא מספרת (גיטין נח א) אמר רב יהודה אמר רב: מעשה בבנו ובבתו של ר' ישמעאל בן אלישע שנשבו לשני

אדונים. לימים נזדווגו שניהם במקום אחד, זה אומר: יש לי עבד שאין כיופיו בכל העולם, וזה אומר: יש לי שפחה שאין בכל העולם כולו כיופיה, אמרו: בוא ונשיאם זה לזה ונחלק בוולדות. הכניסום לחדר, זה ישב בקרן זוית זה וזו ישבה בקרן זוית זה, זה אומר: אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה? וזאת אומרת: אני כהנת בת כהנים גדולים אנשא לעבד? ובכו כל הלילה. כיון שעלה עמוד השחר, הכירו זה את זה, ונפלו זה על זה וגעו בבכיה עד שיצאה נשמתן. ועליהן קונן ירמיה: (איכה א טז) על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים.

פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת

והגמרא (ברכות ז א) אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל יה ה' צבאות שהוא יושב על כסא רם ונשא ואמר לי: ישמעאל בני, ברכני! - אמרתי לו: יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במידת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין, ונענע לי בראשו. וקמשמע לן שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד

ביום שלישי כ"ה סיוון 8.06.21

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב: 058-4150707